

Férföltönyt
divatos szabással, gyors-
szövetből készült mérték után
finom kivitelben 25 kor.-ért
LICHTMANN SÁNDOR
szabómester, 11090b
Budapest, Rottenbiller-u. 4B.
I. emelet.
Videkre minták bérmentve.

Világhírű kitértetett olmitú:
Quargli.

Az első olmitú gépezetű sajtó,
mely 1830. évben alapított
ajánl saját gyártmányából eg-
ypósti küldeményt bérmentve és
utóvét 3 K 70 fillérről. Nagyobb
megrendeléseknél a legolcsóbb
árak.

JOSEF MEIXNER, Olmitú
Bárhof. 1087

Használat előtt — és után.
Má-Hilla

(őrv. védve) egy eszhatatlan, első
autorizációt megviszállt és me-
legen ajánlott — kosmetikum, mely
csodás hatásával elűntet redőket
és arczúzokat és helyrehozza
a nem szép arcformákat és arc-
vonásokat. Minden Má-Hilla-val
kezelt arcz már a 3—4 napon jóval
megifjodik. Az arczörvűdés, bár-
sonyphúvá, rőzsássá és vakítóan
fehérré válik. Széplőt, bürtakát,
pőrsenéseket, májfoltokat,
vörös orrt s minden egyéb arcz-
tisztáltságot meglepő gyor-
san hűntet el a nélkül, hogy a
legkisebb nyomot is visszahagyja.
Má-Hilla ára K 3-85.

Eredménytelen esetben a
pénzt visszajadom. — Pontos
használati utasítás hozzá adatik.
Diszkrét küldés a pénz előzetes
megküldése, avagy utóvét mellett
az európai raktárból:

LEO LATEINER,
Wien, 1/78, Wollzeile 31.
Budapesten kapható **Török Jó-
zsef** gyógyszerárban Király-u. 12.
és Andrássy-út 26. — és Mittel-
bach S. gyógyszer. Zágrábmezye
Duga ulica 3. 11139

SCHICHT-szappan

(„Szarvas“ vagy „Kulcs“-szappan).

Legjobb, legkiadósabb s azért a legolcsóbb szappan.
Ment mindennemű káros alkatrészekről.

Mindenütt kapható.

A vásárlásnál különösen ügyeljünk arra, hogy minden darab szappan «Schicht»
névvel és a «Szarvas» vagy a «Kulcs» védjeggyel legyen ellátva.

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
erősítőszor gyengélkedők, vöröszegények és
lábadozók számára. Étvágygerjesztő, ideg-
erősítő és vérjavító szer. 10852
Kittinó f. Több mint 3500 orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
Vásárolható a gyógyszerárakban félliteres üvegekben
4 K 2.60, egész literes üvegekben 4 K 4.80.

KWIZDA FERENCZ JÁN.
cs. és kir. osztr.-magy., román kir. és bulgár fejed. udv. szállító,
Kerületi gyógyszerész Kornenburgban Bécs mellett.
Kwizda Fluidja 10681
Kigyó védjeggyel
(TURISTA-FLUID).
Régi jóhírű diétet-kosm. szer (bedörzsölésre
az emberi test izmainak és
inainak erősítésére és edzésére.
Eredményesen használva tu-
risták, kerékpárosok s lovagok
által nagyobb távok utáni
erősítésére és erőgyűjtésre.
Árak: 1/4 palaok K 2.—
1/2 palaok K 1.50
Kapható minden gyógyszer-
árban. — Képes árjegyzék
ingyen és bérmentve.
Főraktár Magyarország ré-
szére: **Török József**
gyógyszerésznél, Budapest, Király-utca 12 és Andrássy-út 26. sz.

Sürgőnyozim
Cartonage. **DAVID KÁROLY ÉS FIA** Telefon szám
41—48.
doboz-papíráru és szab. fémkapocsgyára
Budapest, I., Mészáros-utca 38. szám. 10651
Gyárt: Papírtányért, bon-
bonier és jardiinet-dobozo-
kat. Sajtoló kerek dobozo-
kat, légmentesen elszárható,
összehajtható dobozokat pó-
lyák kötésgyapot, stb. os magolá-
sára. Híntődobozok, valamint
hársott lemos-ösvek tetészés
szerinti nagyságban. Társido-
bosok 1/4 kilogr.-tól 10 kilogr.-ig, valamint 5, 10 és 20 filléres tea csomagolásához
Szekrényosipke és köpöladapapír legújabb szín és kivágásban.
Állandó kiállítás a fenti cikkekből a
várostólgeti iparcarnokban megtekinthető.

Alapított 1878. Telefon 15—56.
Tornaeszköz,
valód angol tennis-játék, függő-ágy,
háló, tekejáték, zsák, ponyva és fehér
kenderkötél legolcsóbb megbízható
beszerzési forrása
Seffer Antal
sporteszközök és kőtelgyártó-telepe
Budapest, IV., Károly-utca, boltsz. 42.
(Központi városi épülete.)
Képes árjegyzék kívánatra ingyen és
bérmentve. 10699

A már 53 év óta dicsegetemlőleg ismert, s a 71012. sz. Bm. leira követelményeinek teljesen megfelelő
UJ-VUKOVARI
arcztisztító kenőcs
széplő, himlőhely, sümör, májfoltok, fadadékok,
forrószápi pőrsenések, orrvörösségek és minden
egyéb arczvirágzások ellen, valamint az
uj-vukovári
bőrtisztító szappan
mely az arczenőcseszel a használati utasítás
szerint alkalmazva, még korosabb egyéneknek
is viruló és fiatal kinézetet kölcsönöz.
Egy nagy tégely ára 1 kor. 80 fill., kisebb 1 kor. szappan 1 kor. Utánasoktól óvakodjunk!
Csak **Krajcsosvics** által **Vukovári**ra készített „kenőcs” valódi. Minden tégelyen **Krajcsosvics,**
a készítő arcképe látható. 11133
Főraktár: Budapest, Király-utca 42 és Andrássy-út 26, **Török József** gyógyszerár.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zalogkölcson Részv. társ.
Irodái: VI. ker., Andrássy-út 5 (saját házában).
Bevezetett részvényitőke 10 millió korona. Elfogad betéteket 4%-os kamatozással, a 10%-os
betétkamat-ától az intézet fűteti. Legszámitól váltókat, előlegeket nyújt értékpapírokra.
Magyar kir. osztálygyorsjegyek főeljárásitő-helye IV. Ferencz-teret 2. Kézi zálog-
üzletei: IV. Károly-körut 18., IV. Ferencz-teret és Irány-utca sarkán, VII., Király-
utca 57., VIII., József-körut 2., Csiló-út 6. sz. 10831

KIRNER JÓZSEF utóda **Pirk J.** puskaműves.
(Alapított 1808. évben.)
BUDAPEST IV., Bécsi-u. 2., gyár Bőssa-u. 7.
Dúsan ellátott raktár legújabb szerkezetű Kettős va-
dász-fegyverekből, golyószegyek, amerikai Winches-
ter seretes ismétlő-fegyverek, forgópisztolyok, szalonfegyve-
rek és pisztolyok, tüllények és vadász-szerekből, me-
lyek jóságáért kezeskedik. 10846

Az asztalosok szövetkezeti Butorcsarnoka.
A budapesti asztalos ipartestület védnöksége alatt álló
Butorcsarnok
és hitelszövetkezet, mint az országos központi hitelszövetkezet tagja, felhívja a
nagyérdemű butorvásárló közönség figyelmét a
VIII., József-körut 28. szám,
Bérekocsy-utca sarok, valamint
IV., Belváros, Ferencz-tere 1. sz. a.
királyi bérpalotában dúsan felszerelt molern és stilszerű lakberendezéseinek
megtekintésére, a melyek jutányos áron jótállás mellett adtnak el
A Butorcsarnok szövetkezet
kizárólag csak budapesti kőpáisitett asztalos- és kárpitos mesterek dolgoznak,
ugy Budapest környékén készített vagy béost silány árak eladásával nem
foglalkozik.
Megrendeléshez tervezetet és költségvetést kívánatra készítünk. 11220
Minden egyes butorcsarnok bizottság által felülbíralva.

Amatőr-fényképezők
figyelmébe! 11191
Fokozható művészi hatás tekintetéből korszakos jelentőségűek a
Máyerling Károly által föltalált
optalochromat-folyadéklencsék
A 14 államban szab., nagyjelentőségű magyar találmány fényerősségben
főállmulja az eddig használt, főmör üveglencsék. Rendkívül olcsó
objektívjeinek használhatóságáért és tartósságáért teljességgel felelős-
séget vállalunk. — Képes magyarázó árjegyzéket bérmentve küld:
MÁYERLING ÉS TÁRSAI optikai folyadéklencse-
és műszergyára
— Budapest, VII., Kerepesi-ut 30.

VASÁRNAPI UJSÁG
35. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ **HOITSY PÁL.** FŐMUNKATÁRS **MIKSZÁTH KÁLMÁN.** BUDAPEST, AUGUSZTUS 27.

Szerkesztőségi iroda: IV. Kaplony-utca 9. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. A „Világhírű”-vel negyedévenként 80 fillérről. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Félévre 8 korona. negyedévenként 80 fillérről. határozott viteldíj is csatolandó.
Negyedévre 4 korona. 16bb.

Lavotta
A Bernáth Gaspár munkájában megjelent könyvomat után.

LAVOTTA JÁNOS.
1764—1820.

A magyar műzene úttörőjének alakja, körül-
belől felszázados feledés homályából, kezd
újra kibontakozni. E nagy szellem feltáma-
dása zenei izlésünk javulására mutat és új re-
naissance-ot ígér.
Nem első eset ez a magyar zene történeté-
ben. A kurucz háborúk idejét véve elsőnek, ez
a miénk már harmadik újra ébredése lesz a
magyar zenének. S mindig a népies régiségek
alapján.
A Rákóczi-korszakbeli első renaissance még
teljesen népies volt. Az ország minden részéből
egy tábora verődött kuruczok, nótás vitézek,
diákok, cigányok sok letűnőben levő régi dal-
lamot vetettek fölszínre, tanultak el egymástól,
formáltak újjá. A híres Rákóczi-nótát, részben
alkalmasint tábori kürtjelekből, a hagyomány
szerint a fejedelem udvari cigánya, Barna
Miska primás szerette. Ebből alakította, Áb-
rányfi nyomozásai szerint, Bihari, 1809-ben, a
főlkelő nemesség számára, a Rákóczi-indulót.
Scholl Miklós katonai karmester Pesten csak
lekótázta, hanem azért később Bécsben a maga

neve alatt adta ki. A genáisi Bihari ugyanis
nem sokat értett az irás-olvasáshoz, kótázni
pedig egyáltalán nem tudott és így munkáit
kénytelenségből mindig másokkal tette le
hangjegyekre. Egyházi karnagyok, katonai kar-
mesterek tették meg néki ezt a zivervéget.
Scholl úrral aztán megjárta.

A kurucz-dalok versei legnagyobb részét Rá-
kóczi-korabeliek, a küzdő magyarság vágyait,
reményeit, állapotait festik; dallamaik egy része
azonban, a mennyire az finn-ugor és török-tatár
analógiákból ma még kimutatható, a honfoglalás
koránál is régibb lehet. A kurucz-korbeli
zenemarádványokon katolikus és református
egyházi énekek befolyását és szláv hatást is ki-
mutatnak a zenebúvárok.

A második magyar zenei renaissance a fran-
czia forradalom ideje körül kezdődött. Megindi-
totta Lavotta János hegedűművész és zene-
szerző, a ki a régi kurucz dalok, táncok, nép-
dalok és balladák nyomán és hatása alatt kom-
ponált, hegedűn, szöveg nélkül. Sok régiséget
főlhasznált témául. Műveit mind le is hang-
jegyezte, hegedűre. Darabjai számát életiről
120-ra teszik. Ezek a kéziratok, szerte az ország-
ban, barátainál maradtak s a művész halála
után nagy részét elkallódtak. Mikor az ötvenes
években egyik volt tanítványa és barátja, Áb-
rányfi Eördőgh Alajos, kiadásukra gondolt, már
nagyon keveset, mindössze két fűzetnyit bírt
főlkerestetni és kinyomatni.

Lavotta „magyarjai” nyomán számos mű-
forma támadt a magyar zenében, minők: a
hallgató nóta, életkép, tájkép, ábránd. Tánczai
alapján formálta **Rőzsavölgyi** a 40-es évek ele-
jén a „kőrmagyar”-t; frisseit utánozta **Csermák**
csehes „friskái”-val, melyekből a mai csárdás
fejlődött. Czfirázatai, ékítőményei, kádenciái,
dalai teljesen átalakították a magyar zenét és
a cigánybandák előadási módját. Tanítványai
közül **Bihari**, a „czigánykirály” teljesen, **Cser-
mák** nagyrészt az ő hatása alatt költött. Később
ben **Rőzsavölgyi** szintén őt követi, sőt még
Liszt és **Erkel** is, magyar szerzeményeikben,
gyakran tanultak tőle és követőitől. Rendkívül
magyaros invenziói, sajátos egyéni modora
teljesen vérvé váltak a magyar zenének úgy,
hogy bár kevés munkáját ismerjük ma, mégis
őt lehet és őt kell a magyar zene első reformá-
torának, sőt műzenénk megalapítójának is te-
kintnünk.
Lavotta dalai közül legszebb a „**Cserbogár**”,

ábrándjai közül a „**Lavotta szerelme**”, tánczai
közül egy „**Lakodalmas**”. Programm-zenei ki-
sérletei közül csak egy maradt fenn: „**Szigetvár**
ostroma”, mely szintén nagyon szép, eredeti
és magyaros mű.

Érdekes, hogy Lavotta, a ki első volt azon
mestereink között, a kik a kurucz-zenéhez for-
dultak ihletért és témakért, hogy ez a jele-
sünk mostan megint a kurucz-dalok divatjának
nyomában támad új életre. Ez mutatja legvilá-
gosabban, mennyire magyar, mondhatnám tu-
rán, s e mellett mennyire európai értelemben
fejlett zene a Lavotta és iskolája zenéje. Vajha
mélto utódokra találna korunk nagy tanultságú
magyar zeneszerzői között!

Élete történetét az alábbiakban vázoló röviden.
Iszépfalvi Lavotta János 1764-ben született
Pusztá-Fődemesen, Pozsonymegyében. Hege-
dűlni előbb édesatyjától, majd két külföldről
bevéndorlott mestertől tanult. Zenei tanulmá-
nyait Bécsben fejezte be. Itt aratta, 22 éves ko-
rában első sikereit mint előadó-művész is, maga
szerette magyar ábrándokat játszóv. Káldy

LAVOTTA SÍRJA A TÁLLYAI TEMETŐBEN.

szerint akkor (1786-ban) írta „Lavotta szerelme” című ábrándját is. Bácsból, atyja kívánságára, Pestre jött s elvégezte a jogot. De több ízben hangversenyezett is itten, úgy nyilvánosan, mint József nádor házában, a ki nagyon szerette a virtuóz diákokat. Atyja halála után otthagyta a jurátusságot s beállt karmesternek Protasesics pesti magyar színházához. Majd művészi körtutatót tett Olaszországban s onnan visszatérván, hazánk nagyobb városába. Később hegedűtanításból élt. Tanítványai közül kiváltak: *Csermák Antal*, a zeneszerző és hegedűművész, *Eördög Alajos* földbirtokos, (az Ab-
rányiak nagyatyja), *Fáy András* az író, és *Pap-szász Ignác* földbirtokos. *Bihari* nem tanult ugyan Lavottától hegedűlni, hanem mint cigányprimás, mint a divatos Lavotta-féle „magyarok” páratlan előadója került a mester hatása alá. Szerzeményei teljesen Lavottára emlékeztetnek.

Nagyon nyugtalan vőru ember lehetett Lavotta. Sehol se volt hosszabb ideig maradása. Hol egyik földesúrnál töltött pár hónapot, mint „állandó vendég”, hol a másikon. Erdélyt talán kivéve, alig van magyar vármegye, a hol egy-két jóbarátja ne lett volna s a hol így hosszabb-rövidebb időre meg ne fordult volna. Nagyon szerette a bort. Barátai ezért rendszerint nagy lakomát csaptak tiszteletére, ha valamelyikük-nél megjelent. Begyűlt aztán oda, a hová Lavotta beszállott, az egész környék úri népe, férfiak, asszonyok, leányok, hogy hallhassák. De néha bizony napokig vártak, kérték és itaták, míg kedve jött végre hegedűlni. Ha rossz kedve volt a „tekintetes úrnak”, nem is felelt, vagy csak annyit: „Inni iszom, de nem hegedűlök”.

Érdekes, hogy ez a borimádó művész, a kiről azt hinné az ember, hogy csak részegen fogott igazán a kezében a vonó: mindig reggel, józan fejjel, többnyire ágában felülve, komponál-gatt. Előbb játszott, próbálgatta, variálta, forgatta a témát, aztán félkelt és papírra tette a hegedűszólamot. Mivel első sorban önmagának írt, ő pedig szinte a lehetetlenséget is el tudta mondani hegedűn, ezek a hangjegyek, ha megválnának is, bizonyára nagyon halvány tudósítások lennének az ő művészetéről. Nagyobb zeneképeihez magyar szóveget is írt, aféle fölvilágosításokat, a milyeneket a mai programnézések is osztogatnak a közönségnek. E jegyzetekből fennmaradt néhány, de a hozzájók való hangjegyzetek elvesztek mind. Így aztán nem lehet tudni, hogy operák, vagy pedig zenekarra átírandó zeneképek, vagy szimfóniák terveit voltak-e?

Kalandos életét 1820-ban, augusztus 10-ikén Tállyán, a Tokaj-Hegyalja kies fekvésű városában fejezte be Lavotta. Itt ő a jó tokaji bor kedvéért sokszor megfordult, kivált szüreteken. De egy jóbarátja is lakott Tállyán: *Eőri Fülep Gábor* jeles orvos, a kivel gyógykezelte magát. A borivók fáuma, vízkór öltsé meg. Siremléket egy „tisztelője Szathmáról” (Ujfaluassy Miklós földbirtokos) állíttatott sírjára 1831-ben. Hatalmas, másfél embermagasságú mészkő piramis az, mely ma is dacol az idők viharaiival. 1892-ben Tállya város közönsége megújította a köbomhosult, kimálladozott feliratait és vaskerítéssel vétele körül a sírhelyet. Tavaly ősz-szel, otthon jártomkor, lefényképeztettem azt a sírkövet, mely egyik legérdekesebb régisége a tálliai katolikus temetőnek. Itt közlöm. Lavottának egy kevésbé ösmert arcképet és névalírást is közre adom együtt. Ezek Bernáth Gáspár „Lavotta Élete” című munkájából valók. Mivel a híresneves Bernáth Gazsi még személyesen ismerte a nagy magyar hegedűst, fölvehető, hogy a kép is, az aláírás is hiteles.

Zempléni Árpád.

ÓZIKE.

Közél az erdők aljában
Fényes úri palotában
Élt egy szeled ózike,
Kis korától ott nevelték,
Simogatták, dédelgették
S nagyra nőtt a kicsike.

Ki-kisült a közelbe,
A füveskét ott legelte,

Nagyon izlett az neki.
Elbarangolt, de estvére
Gazdához visszatért,
Szállását meg nem veti.

Izlett a hegy gyöngye füve,
Tetszett a fenyves sűrűje
S maga a hús levegő...
Addig járta, megszerette,
Az erdőt nyakába vette
S nem tért vissza többet ő.

Ha beszélni tudott volna,
Bizást feltehetni róla,
Hogy szó nélkül nem szokik.
Estve tán magába szállva,
Az ablak alatt megállva,
Így szólt volna tán nekik:

„Köszönöm jó-szívűségtek,
Ez a szép ház a tiétek,
Az én házam a vadon,
Oda búvól a természet,
Itt hagynom a puha fészket,
Ott élhetek szabadon.”

Lévay József.

A BECSÜLET ÓRE.

Hir szele megzendül, falevél megmozdul,
Suttog a nagy erdő hamis életmódjára;
Nagy erdő a világ, emberek sokasága,
Szeme, füle annyi, a mennyi az ága.

Hiszéd: crejtetted az adóselevelet,
A melylyel eladtad hitedet, elvedet;
Fekete pecsétjét csak a lelked látja,
Mit izegsz hát mégis, mért nézegetsz hátra?

Hiszéd, hogy ragyogó bitorodnak fénye
Káprázatot lövel a világ szemére;
Dicsőségéd ára csak a szíved gondja,
Mit figyelsz hát balra, mit nézegetsz jobbra?

Tetőn vagy, fenlebegsz hatalom magasán,
Kezed mégis ott van pisztolyod kakasán:
Mi bajod, mitől félsz? hogy az erdő lát, hall?
Annak állsz hát szembe s önmagadnak háttal?

Dörrenés hallatszik rengeteg erdőben,
Sikolt az ősi szél, a haraszt megzörren,
Elesett valaki, szíve át van löve
S mellette a pisztoly, a becsület óra.

Féjes István.

BLANKA HÍZIK.

Irta Kampis János.

A Balaton mozdulatlanul hevert, kékes-fehéren, mint az olvasztott ólom. Az augusztusi nap pokoli hőséget árasztott a vidékre. Az áttűzsedett levegőben légy se zümmögött. A nesztelen csöndben csak a delutáni tehervonat gépjének álmos pőfőgése hallatszott. Kató a veranda egyik árnyas szögletében hintaszéken ült, kényelmesen hátrahajolva. Szép, fekete-fürtös feje félrehanyatlott, szeme behunyta, hosszú, selymes szempillái élesen rajzolódtak ki arcának puha felhőségében. Karjai lehanyatlottak a támláról, s kacsoi úgy lógtak ki a könnyű blúz halványzöld ujjaiából, mint két kifelelt viola-gerezd. A regénytár egy piros kötete lecsuszott az ülésen. Aludt. A fiuk közt — ez a gyűjtő neve a fürdőhely összes legényembereinek — általánosan uralkodott a vélemény, hogy Kató egyike a társaság legszebb leányainak. Mindössze kissé erős, hogy ne mondjam: jól táplált, — bizalmasan szólva, — kövér volt, de ez pompásan illett neki. Legfeljebb néhány őszintén irigy barátja vizsgálgatta magát ezzel a „fogyatkozásával”, a mint finom gúnynyal nevezték szokták. Szerencsére nem sejtették, hogy akadt egy férfi is, a kinek az izlése bösztantán találkozott az ő baráti roszindulatokkal. A dolog még Pesten kezdődött. Kócs Pista huszárfőhadnagy, mint afféle ro-

kon, mindig ott lebzelt Katóéknál, valahányszor felszökhetett vidéki állomásáról a fővárosba.

Kató és a főhadnagy között sajtószérü viszony keletkezett. Ők barátságunk mondták, valójában amolyan pajtáság volt, a minő rendszerint csak férfiak között szokott fejlődni, s kifelé mégis olyan egyszerűnek látszott, hogy már a téli zsuiron mindenki elintézte ügynek tekintette a — házasságukat.

A barátság természetesen őszinteségre kötelez. Ezt gyakorolták is egymással szemben a kiméletlenségig, sőt Kócs Pista, mint ki fog derülni, az ostobaságig.

A huszár — otthon csak ez volt a neve — a farsang alatt azt a fölfeledést tette, hogy Kató vállainak előbb hullámos vonalai kezdenek kiszűlni. Egyre lágyabbak, szinte koralaknak lettek. Rövid, de gondos megfigyelés után minden kétséget kizárólag megállapította, hogy a leány egész termete pár hónap alatt némileg meggyarapodott. Nem szerette a dolgot, maga se tudta miért, olysformát érzett, mintha valahogyan bánatán az ambícióját.

Egy táncvizsgálommal egybekötött böjti hangverseny végén, miattal a teremből, hagyományos robajjal, hurcolták kifelé a székeket, nem állhatta tovább szó nélkül.

— Jó lesz, Kató, ha kissé vigyázol magadra. Ugy látom, erősödöl.

A leány tréfával parirozta az ostoba megjegyzést.

— Hja, annyit epedek utánad, hogy belezihizom.

Hanem azért odahaza megvető tekintettel nézte magát végig a tükörben, s mikor a huszár a későbbi találkozásánál többször is visszatért erre a tárgyra, sőt eseten tanácsokkal is szolgált, dühös keserűség fogta el. Kezde magát utálni! Hallgatott, de magában elhatározta, hogy meg fog soványodni.

Eleinte megtartóztatta magát bizonyos ételektől. Nem ért semmit. Csak annál jobban fogott a többi. Aztán Szent-Antalhoz folyamodott, de ez a kísérlet is sikertelen maradt.

Egyszer aztán, egy kínos vergődések között átvirasztott éj után hirtelen felülkerekedett Katóban a dacz.

— Vastag leszek, pont! A kinek így nem kel-

lek, az számar. A májusi versenyekre hazaérkezett Blanka, a család fiatalabb sarja, a ki teljes két évig egy pozsonyi nagynéni mellett tartózkodott. (A néni-két jelentékeny vagyonra és egyes utódook sajátlatos hiánya jogosította erre a szeszélyre, a melyet a családi tanács, okos előrelátással, jó-nak talált ellenmondás nélkül teljesíteni!)

Blanka alig egy évvel volt fiatalabb Katónál s hasonlított is hozzá: de arcából épen azok a vonások hiányoztak, a melyek Katót olyan bájosá tették. Duzadt alsó ajka és mélyen fekvő szürke szeme valami előidézőn duruzás kifejezést adott neki. Hanem volt egy tulajdonsága, melyet Kató rögtön észrevett. Formás idomainak festői arányai kellemes harmóniába olvadtak s ha nem volt is vékony, de alakja egyesítette magában a nyulánság illuziójának összes elemeit. Szóval, karesu volt, mint egy attikai váza s a mellett graciaözsan hajlékony, mint a párducz.

Blankának ez az előnye — melyre ő maga ügyet sem vetett — Katóra úgy hatott, mint valami lesújtó vereség. Kivált mikor a huszár — a ki a meetingre csalhatatlanul beállított — olyan ügyetlenül igyekezett palástolni a meglepetését. Tényleg szemmel látható gyönyörrel legeltette tekintetét Blanka természetén, Kató szerint túlságosan sokat foglalkozott a leánnyal és mintha némileg megváltozott hangulatban szoritott volna kezét Katóval, mikor május közepe táján elbucszott, ezuttal hosszú időre, mert a bekövetkezendő gyakorlatok miatt csak szeptember végére ígérhette legközelebbi látogatását.

Blankának tagadhatatlanul jól esett a huszár figyelme, bár maga a legény meglehetősen hidegen hagyta. (A szívében tudniillik egy pozsonyi szőke filozofter képét rejtette, a ki úgy jutott ehhez a megtisztelő pozícióhoz, hogy az egyetemi ifjúság irodalmi társaságában ötven koronás díjat nyert egy alanyi költeményével, a melyet Blanka, eddig még ki nem derített okból, magára vett.) De Kató a vetélytársnőjét kezdte benne látni s valósággal haragudott rá. Epés-kedett, folyton espós megjegyzésekkel bösztantotta nővérét és élcei kivétel nélkül a kettejük

súlykülönbözete körül mozogtak. Ez, akármi-lyen igaztalan volt is, bizsergetően hízelt Blanka húságának. Ime, neki, a ki Kató mellett rúnak érezte magát, van egy szépsége, a minő-vel Kató nem dísekedhetik. A váratlan fölfe-
dezés talpra állította az önértéket. Egyre bátrabban vágott vissza és a vége tüzös felelegetés, sőt szinte állandó viszály lett, mely tetőpontját érte el, mikor egyszer Kató Blankát gerelyének, ez meg viszont őt zsiros bődönek nevezte.

Hónapok teltek így el, testvéries békétlenségben, melyet a mama kétségbeesése és a zord apai tekintély hiába iparkodtak lecsendesíteni.

A balatoni fürdőzés idejében csak a színtér változott meg, de a belháboru — a melyről a világ szerencsére semmit sem tudott — változatlanul tovább dühöngött.

... Kató még szendergett a verandán, mikor pont négy óraker delután, az ebédlő felől kilépett Blanka, hogy beszéltsa. Valami kirándulásra készültek s ideje volt öltözködni. A hogy meg-látta az alvó Katót, összecsapta a kezét és hirtelen visszafordult az ebédlő felé, a hol a mama libegett.

— Jézus Mária, ez a leány már megint alszik!

Kató fölvetette a szemét.

— Talán az elhíjasodástól féltesz? Ne törődj vele, kérlek. Nem lehet mindenki szilfíd.

Blanka arcát elfutotta a vér.

— Csak csüföldj, irigy hústömeg.

— Kár henezegni. Jusson eszedbe, hogy a dícsőség — hízal. Különbön is a huszár nevezett el szilfidnek.

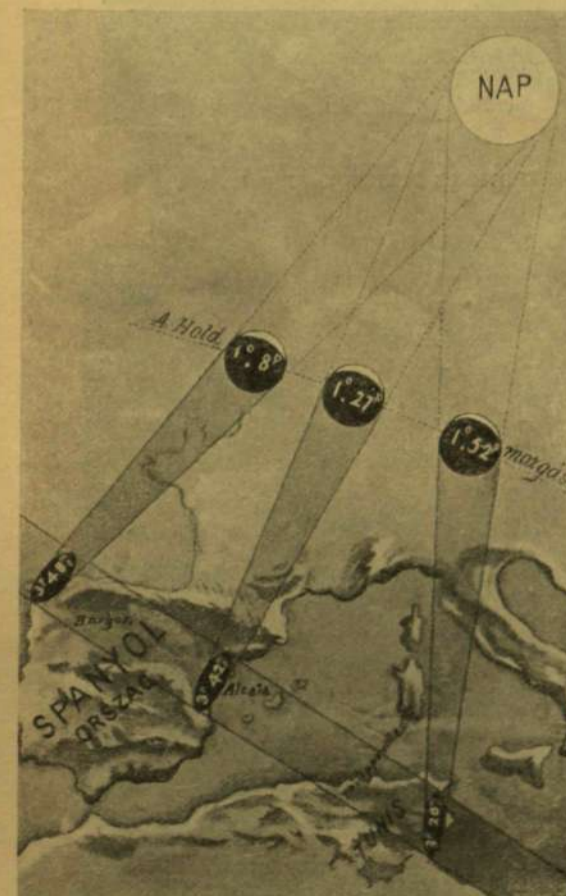
— Bánom is én a te huszárodát.

Utoljára is a mamának kellett kisivrania az ebédlőből.

— Jobb lesz, ha czihelődni jöttök. Tudjátok, hogy a tanácsosok őt órára várnak.

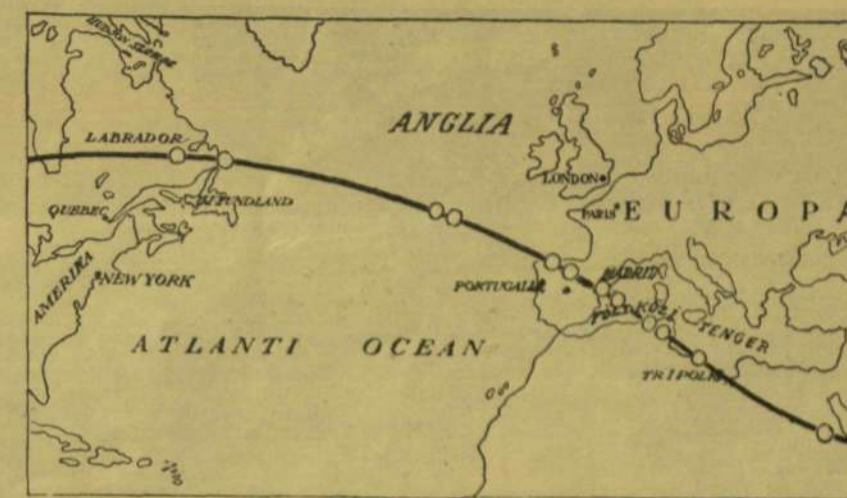
Blanka kissé hosszabb szemlét tartott a ruhá között. Nem tudta magát elhatározni, hogy mit vegyen föl a kirándulásra. Válogatás közben a kezébe akadt egy rózsaszínű blúz. Könnyű foulard, krémszínű csipkével. Afféle takaros semmiség. Eészébe jutott, hogy ebben látta őt először a huszár. Nem is viselte azóta. Csak azért is ezt választotta. Ha Kató bösztantásnak veszi, annál jobb.

Mikor magára vette, kissé furcsán találta, hogy az úja megfeszül a karján, de úgy feszül, hogy szinte fáj. Mi ez? Csak nem lett azóta szűkebb? Blanka szörnyen megdöbbsent. Szent Isten, ha ezt Kató észreveszi! Azon gondolkodott, hogy lehetne ezt a kellemetlen ruhadarabot feltűnés nélkül felcserélni másra.

A HOLD ARNYÉKÁNAK UTJA SPANYOLORSZÁG ÉS TUNIZ KÖZÖTT AZ AUGUSZTUS 30-IKI NAPFOGYATKOZÁSOKOR.

(Az alsó számok azt jelentik, meddig tart egy helyen a teljes sötétség. A felel levő számok az elsötétedés idejét jelölik.)

AZ AUGUSZTUS 30-IKI NAPFOGYATKOZÁS A FEKETE VONALLAL JELÖLT HELYEKEN LESZ LÁTHATÓ.

Késő volt. Kató épen a kalapját tűzte fel. Attól, a mit látott, megállt a keze. Mint a vilám, úgy csapott az agyába egy hirtelen, váratlanul felcizikázó gondolat.

— Blanka hízik!

Ez a szenzáció egészen kezületlenül taláta. Egész teste remegett, szíve hangosan dobogott. Vad erővel feltört a zavaros érzés hullámai tomboltak benne, valami kábító diadalmápor, vagy kaján káröröm.

A következő pillanatban kitért belőle az ujjongás. Gúnyosan, gonoszul kacagott, közben kiabálva:

— Meghízunk, meghízunk, meghízunk!

Blanka mérgesen topantott a lábával.

— Ostobaság! Ez az ócska rongy szétmállik a szekrényben és ha azt mered mondani, hogy...

Kató túlkialtotta.

— Nem igaz, nem igaz! Látom, látom, látom!

A hareznek megint csak a mama vetett véget. Betuszkolta Blankát a másik szobába és hamarosan más ruhát adott rá.

Blankának gl volt rongva a delutánja. Érezte, hogy Kató igazat mondott és ez valóságos katasztrófa súlyával nehezedett a kedélyére.

Csakugyan, a levegőváltoztatás, az új életmód, a kedvező ételek és első sorban a drága jó mamától öröklött hajlandóság rövid pár hó-nap alatt csinos eredménnyel érvényesültek. És mindebből — mint rendezen — sem ő, sem Kató eddig nem vettek észre semmit.

Annál bizonyosabb volt, hogy most okvetlenül tenni kell róla. Blanka egy percig sem habozott. Meg fog soványodni. Nem a huszár miatt, hanem mert veszélyben forgott az egyetlen előnye, melylyel Kató fölött dísekedhetett. Még az nap estétől kezdve végig csinálta — titokban — mindazt, a mivel Kató már előbb kudarcot vallott. Jött a koplalás, azután szent Antal. Fájdalom, a siker itt is állandóan elmaradt.

Kató hiúz szemmel leste Blanka kétségbejöttön szabályos gyarapodását és minden legkisebb bizonyíték természetesen kitűnő alkalmul szolgált újabb őszecsapásokra.

Blanka eleinte indultaloskodott, de utóbb már nem is védekezett.

Ekkor Kató haragjának vetésében — rejtve és sórványosan a rzívét halvány virága kez-dett nyiladozni. Úgy érezte, hogy talán illenek nagylelkűnek lenni, mint győzelmes hadvezérnek a megalázott ellenség iránt.

Szent-Mihálykor — a papa neve napján — várták a huszárt, a ki táviratilag jelentette az érkezését. A leányok egyforma ruhát kaptak az öregüktől és épen azzal voltak elfoglalva, hogy magukra ölték. Szótlanul babráltak, mintha nem akarnának tudomást venni egymásról.

A mint ott álltak egymás mellett a tükör előtt, olyan egyformák voltak, hogy semmi, de semmi különbség sem volt már köztük. Ezt bizony észre kellett venni. Kató nem bírt elnyomni egy diadalmas mosolyt, a mitől Blanka egyszerre teljesen elvesztette az önuralmát.

Egész erejével kitért belőle a gyerekes keserűség. Hirtelen elfordult, lerogyott egy zsőlyére és sirt, nyögött, jajongott.

— Istenem, milyen szerencsétlen vagyok!

Most Katón volt a sor, hogy végkép ellá-guljon.

— Nekem mondd? — rebegte s ezzel az ő szeméből is megeredt a könny. Ódagrott Blanka-hoz, térdre rogyott előtte, aztán egymás keblére borultak és olyan retentő hangos sírást vittek véghez, hogy kölcsönösen tönkre köny-nyezték egymáson a papa gyöngéd ajándékát, az új ruhát.

A játékony zápor után pedig kisütött a sze-retet napja, olyan forró, olyan lángolóan, mint talán még soha. Szinte fuldokoltak a gyöngéd-ség gazdagon ömlő áradatában. Csókolták, czirogatták egymást; mindegyik magát vádolta; kérélt, vizsgálgató édeséseket gügyögtek egymás fülebe. Aztán kitarult a szívük és mohó versenyre keltek abban, hogy melyik világitás meg legitkosabb redőit teljesebben a bizalom meleg, ragyogó fényével. Blanka esküdőzött, hogy sohasem akart vetelkedni Katóval és ennek döntő bizonyosságát szégyenkezés nélkül bevallotta — a filozofter. Kató viszont ellent-mondást nem tűrt, mely meggyőződéssel jelen-tette ki, hogy a huszárt gyűlöli és utálja, a mit Blanka zajosn hilyeselt. Rögtön meg is álla-podtak benne, hogy a huszár rosz izléssé, ostoba fűzők, a ki nem érdemi meg, hogy csak egy barátságos szavuk is legyen hozzá. Udvaroljon a zörgő esontu Keszeg Ilkáknak, az elég vékony. Ők fagyasztó közönynyel fogadják. Ha van esze, értsen belőle.

Ez alatt telt az idő és csak épen annyi maradt belőle, hogy vöröse sirt szemüket hideg vízzel felfrissítsék és sebtében átöltözzenek.

Kócs Pista nagy zajjal épen felszökött a veranda lépcsőin, mikor ketten összefogódzva, hidegen, mint két marvány iszobor, kiléptek az ajtón.

A huszár úgy meg volt lepve, hogy egy dara-big kővé merevedett, szó nélkül bámult hol az egyikre, hol a másíkra. Végre megszólalt, a szak-értő elégteltségével nézte végig Katót.

— Ej, ej, Kató, hiszen te egész karesu lettél! Alig van már különbség kettőtök között.

A két leányt egyszerre cserben hagyta a komolyságuk. Dévaj mosolylyal néztek egymásra, mintha azt mondták volna: ó, a csacsi!

Kató tekintetében talán egyéb is volt. Leg-alább erre látszik mutatni, hogy kissé félrefor-dult, kaczerán lesütötte a szemét, felkapta a kőtenye csücskét és kislányos szendességgel így felelt:

— Hát Istenem, egy kissé — összesová-nyodtunk!

— Istenem, milyen szerencsétlen vagyok!

— Hát Istenem, egy kissé — összesová-nyodtunk!

— Istenem, milyen szerencsétlen vagyok!

— Istenem, milyen szerencsétlen vagyok!

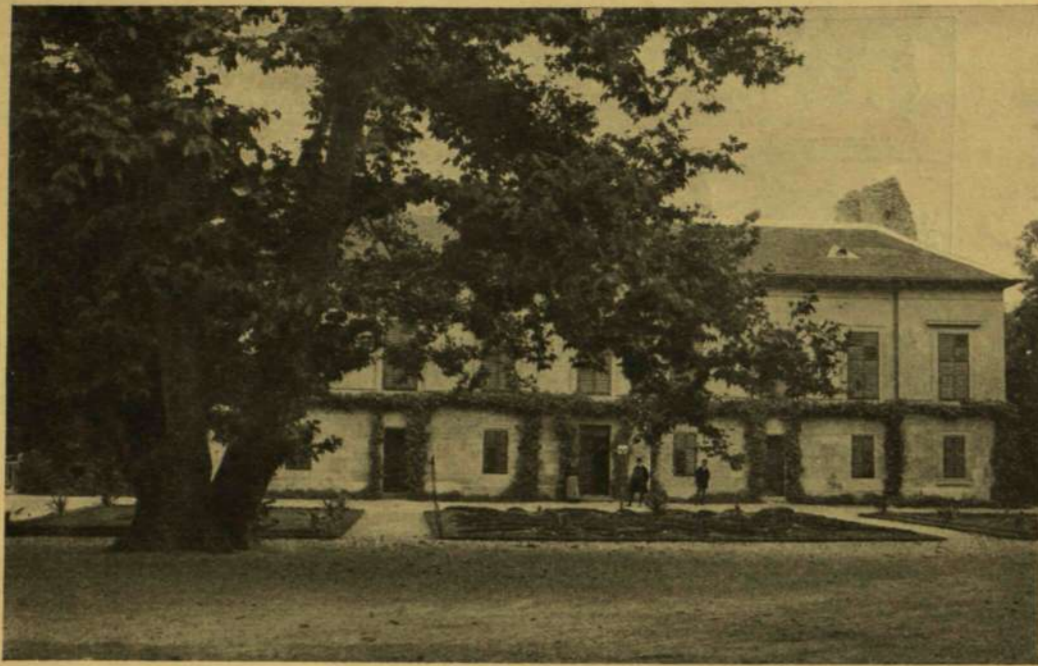
TELJES NAPFOGYATKOZÁS.

Augusztus hó 30-ikán.

Ritka és egyszerű természeti tümenyének lesznek szemtanui e hó 30-ikán Spanyolország egy részének lakói. Teljes napfogyatkozás fog-nak látni, melynek tartama több mint három perez.

Maga napfogyatkozás nem épen ritka tüme-ny. De nagy ritkaság a földnek egy bizonyos helyén, s ritkaság a hosszú ideig tartó teljes fogyatkozás.

A napfogyatkozásoknak rendszeres periódusuk

A «HÉTTESVÉR» TARKALEVELŰ KELETI PLATÁNFA.

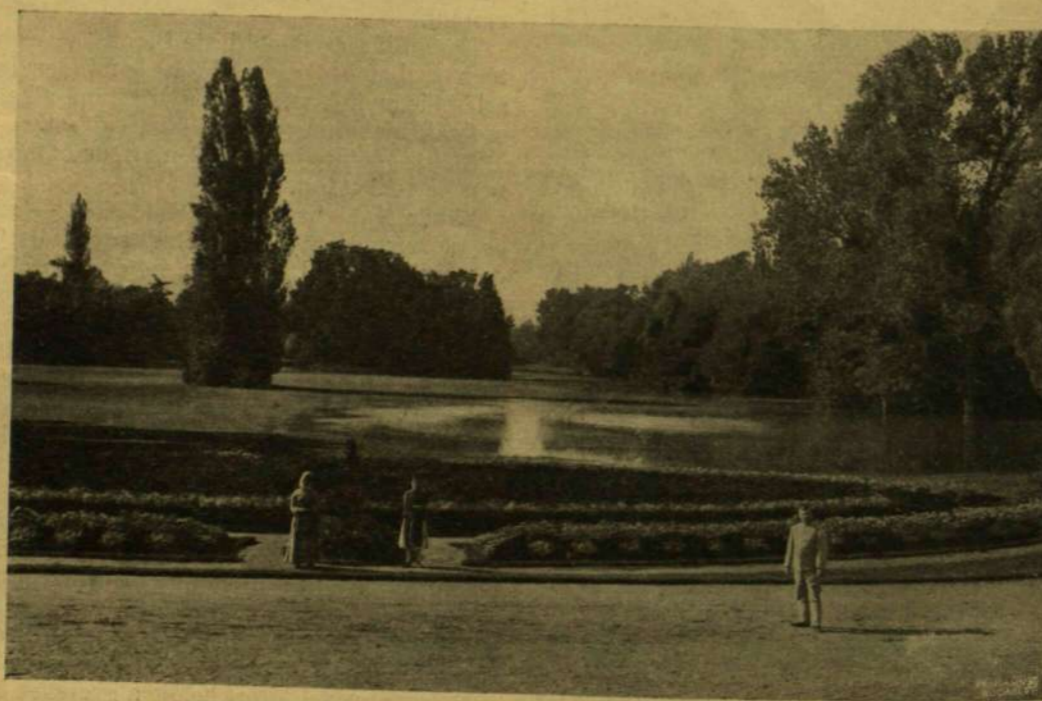
GŰLA-AKÁCS.

ARANY JÁNOS KEDVENCZ FEKETE KÖRISFÁJA.

van, mely 18 esztendeig és 11 napig tart. Ez idő alatt 41 napfogyatkozás látható. Minden egyes napfogyatkozás megismétlődik 18 év és 11 nap múlva. Az a fogyatkozás, mely most 30-ikán lesz látható, látható volt 1887 augusztus 19-ikén is, és ismét látható lesz 1923 szeptember 10-ikén. Úgy, hogy még a csillagászati számítások nélkül is meg lehet mondani, mely napon lesz egy-egy fogyatkozás. De azt már nem lehet megmondani számítások nélkül, hogy teljes lesz-e a fogyatkozás vagy részleges, s még kevésbé azt, hogy a föld mely pontján lesz látható.

Egy-egy ponton, mondjuk hogy egy városban, a teljes napfogyatkozás az igen ritka tűnemények közé tartozik. Londonban például az 1140-ik esztendőől fogva egész 1715-ig, vagyis 575 év alatt egy teljes napfogyatkozás se volt. Párisban se volt a múlt század alatt egy se, pedig e város kedvezőbben fekszik e tűnemény láthatóságát illetőleg. A Hold árnyéka ugyanis, mely az elsötétedést okozza, a földnek csak egy kicsi részére esik, s csak ott látható a tűnemény, ellenben a szomszédos helyek, s a földnek egész többi része megvilágítva maradnak. Ép úgy, mint mikor kicsi futó felhő kerül a Nap korongja elé, s elhomályosodik egy darabon a határ, míg a vidék többi része verőfényben úszik. S ha a felhőt tova kergeti a szél, árnyéka is sebesen tova iramodik a mezőn.

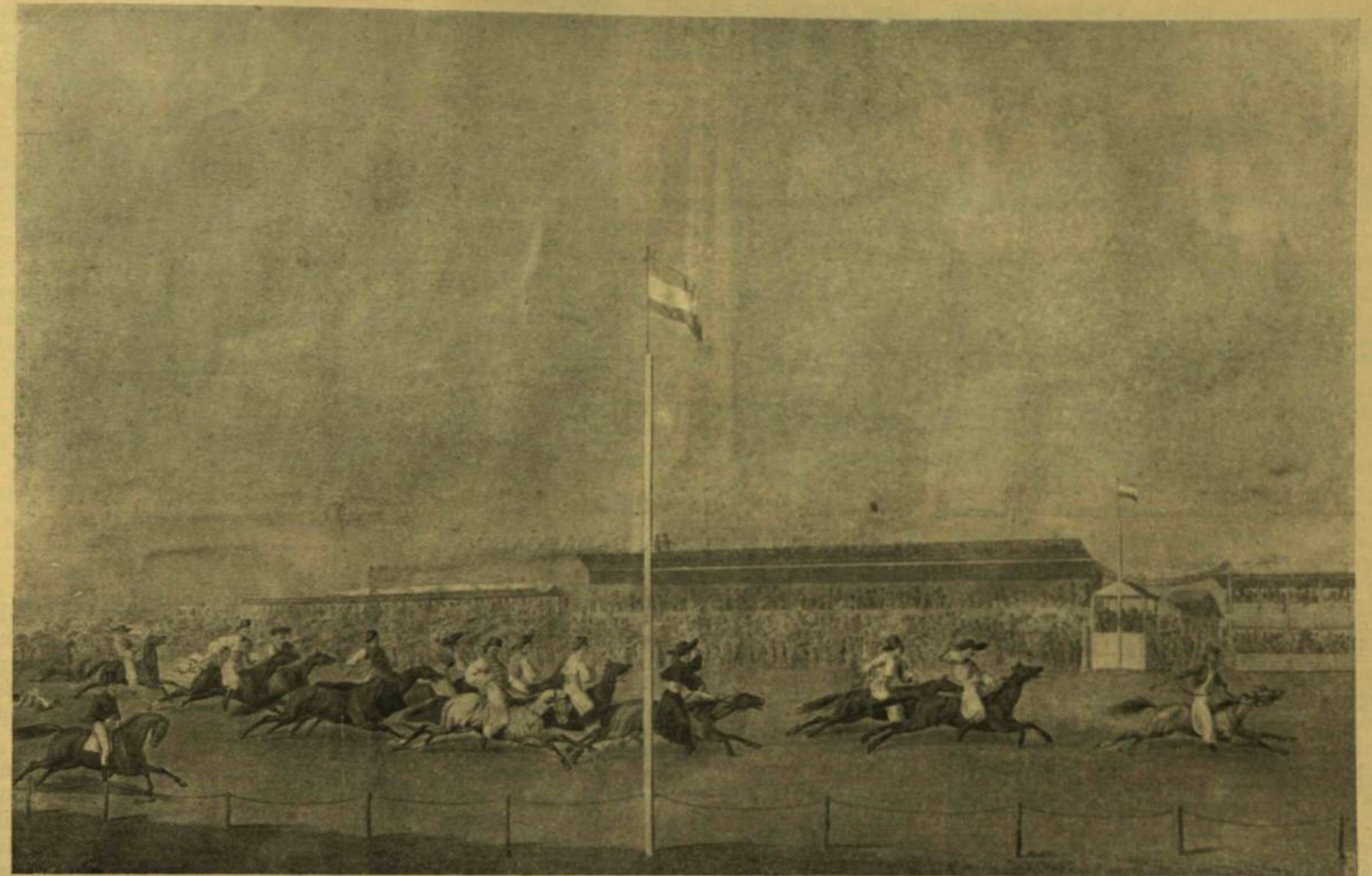
JEGENYE-NYÁR ÉS ÓRIAS SZŐLŐS.

ÓRIAS FÁK A MARGIT-SZIGETEN.

Csak hogy ott, a hová a Hold árnyéka esik és végig szalad, nemcsak homályos lesz az idő, hanem beáll hirtelen a teljes éjszaka. És ez teszi nagyszerűvé, imponálóvá a tűneményt, mely megkapja napjainkban is az embereket, még akkor is, ha előre tudják a történéndőket, s vad félelemmel töltötte el a régieket, a kiket váratlanul lepett meg a tűnemény. 1860 július 18-ikán Afrikában térdeikre hullottak, majd felugrálva lakásaikba futottak az emberek, mikor a sötétség bekövetkezett, pedig előre kitüntetették őket az ott dolgozó csillagászok, hogy mi fog bekövetkezni. 1868 augusztus 18-ikán az Indiákon észlelő Janssen angol csillagász munkásai vad futással a közel eső folyó vizébe vetették magokat nagy ijedtségökben. S még Párisban is megtörtént 1867 márczius 6-ikán, pedig csak részleges fogyatkozás volt, hogy egy nőiskolának igazgatónöje imádkozást parancsolt reá növendékeire, eltávoztatandó az ég haragját.

A hatást, melyet a napfogyatkozás a sokaságra gyakorol, mesteri tollal írta le Arago Ferencz, a legkiválóbb csillagászok egyike. Az 1841 július 12-iki fogyatkozást a pyraenei hegyekben, szülőföldjén észlelte, s ezt a következőleg beszéli el:

«A fogyatkozás kezdetének időpontja közele-

ALFÖLDI CSIKÓSOK VERSENYE AZ ELSŐ LÓFUTTATÁSON PEST VÁROS MEZEJÉN 1827 JUNIUS 6-IKÁN.

dett. Vagy húszezer ember kormozott üvegekkel kezökben figyelte a ragyogó gömböt, mely azur égboltról sűrűt alá. Egyszerre észrevettük, leg-erősebb nagyítóinkat fordítva felé, hogy a Nap kezd kiesorbulni a nyugati peremén, midőn egy irtóztató, húszezer különféle hangból össze-
verődött kiáltás tudunkra adta, hogy csak néhány percel elöztünk meg húszezer improvizált csillagászt, a kik pusztá szemmel végeztek az észlelést. Ugy látszik az élénk kíváncsi-
ság, a versengés és a vágy, ne hogy mások meg-

előzzék őket: az emberek látásának szokatlan élességet adott. E pillanattól fogva egész addig, míg az égi test csaknem egészen eltűnt, semmit sem figyeltünk meg, — noha annyian voltunk, — a mi érdemes lenne a följegyzésre. De mikor a Nap már csak vékony szilánknak tetszett, s a látóhatárra csak gyér fényt küldött, bizonyos kényelmetlen érzés fogta el az embereket; mindenki szükségét érezte annak, hogy közölje érzelmeit a körülötte állókkal; tompa morajt lehetett hallani, hasonló a távoli ten-

geréhez vihar előtt. A zaj egyre hangosabb lett, a mint a Nap megvilágított része kisebbedett. Végre eltűnt a fény, a homály gyorsan következett a világosságra, és halotti csend jelzé a fogyatkozásnak ezt az időszakát. Csak csillagászati óráink ketyegését lehetett hallani. A látvány nagyszerűsége győzedelmekedett az ifjúság türelmetlenségén, azon a könnyed gondolkodáson, melyet némelyek szellemi fensőség jelenék tartanak s a hetyké közönyön, mely a katonának kiváló tulajdona

A VÁROSLIGETI VERSENPÁLYÁRÓL.

Goró Lajos hátramaradt rajza.

Tary Lajos amatőr-fotótelepe.

ALKONYATI KÉPEK A BALATONRÓL.

Teljes esend uralkodott; a madarak sem énekeltek. Két percnyi ünnepélyes várakozás után az öröm kifejezése és frenetikus taps fogadta a Nap sugarainak első megjelenését, ép oly összhangzóan és összebeszélés nélkül, mint előbb. A megmagyarázhatatlan leverő érzelmek után előtörték az öröm leplezetlen kifakadásai, úgy, hogy az emberek nem voltak képesek uralkodni azokon. Az emberek nagy részére nézve a látványosság ezzel bevégeződött, s a további fázisokat nem nézte más, csak az a néhány figyelmes szemlélő, kiket a csillagászat tanulmányozása vonzott.

A mostani napfogyatkozás Amerikában fogja kezdetét venni. A Hold árnyéka ott fogja először elsötétíteni a vidéket a Winnipeg tájékán, még pedig déli 12 óra 57 perckor. Innen az árnyék áthalad az Atlanti-óceánon mint valami villámgyors vihar, s 1 óra 8 percenkor már Spanyolországban van Burgos városának tájékán, 1 óra 52 percenkor átszáguldott már az afrikai partokra, s Filippinellénél okoz éjszakai sötétséget.

Az árnyék körének sugara az alkalommal szokatlanul nagy, úgy, hogy a fogyatkozás oly hosszas csíkot képező térségen lesz látható, melynek szélessége is jelentékeny, a mellett pedig egy-egy helyen az elsötétedés néhány percig is eltart. Daczára annak a roppant sebességnek, melylyel az árnyék halad. Így Spanyolországban tartama 3 perc és 48 másodpercet fog kitenni, Tunisban pedig 3 perc és 26 másodpercet.

LÓVERSENY.

Mikor a Magyar Lovaregylet vörös falragaszai megjelennek a hirdetési oszlopokon, a Kerepesi-út, — Budapestnek ez a fő-útjére — egyszerre fölrebred nyári szunyókálásából, s minden második nap délutánján óriási izgalom vesz rajta erőt.

A hány automobil, magánfogat, egylovas és kétlovas bérkocsi Budapestben, az mind mozgósítva van, sőt még a Magyar Király-szálloda ósrégi omnibusza is tetterre kap, s kínos döcögéssel kér helyet és — csöndes részvétet.

De az aszfalt sem panaszodhat. Jut arra is gyalogjáró annyi, hogy akármelyik nemzeti ünnep napján fele sem! S a ki megy, jár, lohol, izzadva szuszog, annak az arca a kora délutáni órákban mind a Keleti-pályaudvar felé, alkonyatkor pedig mind a Kossuth Lajos-utca felé van fordítva.

És miért ez a nagy robusztus, tudólás, izgalom? A felelet ott van a főntebb említett vörös falragaszokon. Lóverseny nap! És a kis diák, a zöldeséges kofa, a házmeester, kereskedősegéd, magánhivatalnok egyszerre szenvedélyes sportsmann lesz. S roppant erős közeltségben érzi magát Uchtritz báróval, Baththány gróffal, meg a többi sport-előkelőséggel.

Az, hogy 30 krajczárt, vagy öt forintot fizet-e belépő díj fejében, csak épen némi árnyalat-különbséget jelent a szakértelemben és a turf-önérzetben. A zöldeséges kofa becseletbe vágó kifejezésekkel illeti a vesztes ló jockey-ját (természetesen a korlátokon belül), az öt forintot helyen pózoló magánhivatalnok ellenben «összejútszán»-t mormol gondosan kikötött bájszára alatt.

De, hogy valamelyiknek is eszébe jutna a «magyar lötenyésztes emelése» — ennek ellenkezőjére akár mérget lehetne venni. Pedig gróf Széchenyi István a mult század 20-as éveiben ezzel a jelszóval

s ezzel a nemes és hasznos célzattal rendeztette az első magyar löversenyeket. Akkor ez hazafias dolog volt, egész más szemmel nézték, mint most. S akármily kezdetleges, sok tekintetben mégis szebb dolog volt az az első löverseny, melyet 1827 június 6-án tartottak Pest város mezején, s melyben hely jutott az alföldi magyar parasztagdáknak s csikósoknak is, hogy lovaik jószágát s a magyar lovas-virtust bemutatassák. És Manó László gazdaember, a ki ezen a futtatáson a 30 aranyas első díjat nyerte, kapott akkora éjeleneket s ment haza olyan büszkén, mint ma egy champion-jockey. Totalizátor persze akkor még nem volt s a játékszenvedély nem is rendezett oly illetlen, zajos jeleneteket, mint a minap a pesti gyepen, mikor a lovaregysület ósz cinókéit rendőröknek kellett a feldühödt tömegtől megvédeni.

A löverseny mai állapotában nem más, mint hazárd-játék a szabadban. A totalizátor a bankadó, a lovak a kártyák. Ráteszed a pénzedet a kilenchezre, s bejön a hetes. Az tehát, a ki a hetesre tett, elnyeri a te pénzedet, a mit a kilenchezre tettél. S tulajdonképen ez ejti lába a Kerepesi-út, s a zöld gyep állhatatos és szenvedélyes közönységét. A többi mind csak látszat és külsőség. Ilyen az is, hogy a ki konfision «száguld» ki, az még otthon «bevarr» a mellényzsebébe egy forintot, hogy haza is konfision mehessen, ha odakünn minden pénztét eltalálta veszteni.

KERESNIVALÓNK BABYLONBAN.

Ma már általánosan tudvalevő dolog, hogy a régi Babylonia földjén egymást fölvaltva két különböző nép lakott. Az öslakók szumiroknak vagy akkadoknak nevezték magokat. Ők fejlesztették ki a legrégibb kultúrát, melyről tudományunk van. Városokat alapítottak; öntöző csatornákat építettek; földműveléssel, kereskedéssel, iparral foglalkoztak; tudtak írni, olvasni, ápolták a tudományokat és a művészeteket. Az általuk hátrahagyott legrégibb emlékek hétézer esztendő előtti időnek a tanubizonyyságai.

Ezt a legrégibb lakosságot később kiszorított helyéből egy idegen nép. Úgy látszik, hogy nem fegyverrel hódította meg, hanem egyszerűen kitúrta; vagyonából kiforgatta, s ezáltal hatalmától is megfosztotta. Ez az utóbbi nép, mely az ó-testamentum könyveiből is ismeretes, szemi eredetű volt. Nyelve és typusa egyaránt e mellett bizonyit. Az olvasó összehasonlítván az 1., 2. és 3. szám alatt mellékelte ábráinkat a 4-ik ábrával, az első tekintetre észre fogja venni, hogy milyen nagy a különbség az azrcok jellegzetes vonásai között. Az 1-ső és 2-ik számú képek szobroknak a hasonmásai, melyek Gudia főpáp idejéből valók; a férfiak, kiket szobrok ábrázoltak, mintegy háromezer esztendővel éltek a mi időszámításunk előtt. Képükön nincs egyetlen egy vonás sem, a mely szemi eredete vagy akár csak rokonságra is vallana. Sőt azt kell mondanunk, hogy az azrcok kifejezése, valamint a fej formája határozottan magyaros. Fel-tűnő az 1-ső számú ábrán bemutatott alaknak fővege is. Ilyen alakú kalapot ma is hord nálunk némely helyen a nép fia. S a hatvanas évekből, mikor divatba jött a magyar viselet, hordott ilyet a diveltluri osztály is. Kanászkalap volt a neve. E fajta kalap csak nálunk ismeretes s azoknak a szittyia királyoknak a

pénzein is előfordul, a kik egy ideig India fölött uralkodtak. Az 5-ik számú ábra ilyen szittyia pénzen látható napistent ábrázol (Kanerku vagy Kaniska király idejéből), fején pántlikás kalappal, minőt nálunk legtöbb vidéken a «parádés» kocsis ma is visel.

A 3-mal jelölt kép egy szumiri leányt ábrázol, kinek szobra jelenleg a párisi Louvreban látható. Ez is Gudia idejéből származik. Nincs rajta egyetlen szemi vonás sem. Ellenben a 4-gyel jelölt ábra tipikusan szemi eredetű férfi-úbrázol, abból a sokkal későbbi időből, midőn (Kr. e. 3000 évvel kezdődőleg) a jövevény nép lett úrrá a Tigris és Eufrátés vidékein. Igazán nem kell hozzá valami nagy megfigyelő képesség, hogy valaki azonnal meglássa az éles ellentétet a két különböző typus között.

• S a mennyre más volt az ősi népek a fiziognomiája és származása, úgy más volt egyszerűsége és nyelve is. A későbbi lakók nyelve szemi. Az öslakóknak, a szumiroknak nyelvét csak újabban lehetett megfejteni, szabályait összeállítani most sem sikerült még teljesen.

Tudvalevő, hogy az asszírjai írott emlékek az ékirásos táblákban maradtak reánk. Azok a szövegek, melyeket először sikerült megfejteni, mind szemi nyelven voltak írva. De csakhamar felfedeztek oly szövegeket is, melyekről nyilvánvaló lett, hogy valamely más, addig ismeretlen nyelven voltak szerkesztve. Ezekkel szemben jó ideig tanácstalanul állott a tudomány. De azután napfényre kerültek Assurbanipal könyvtárának maradványai. Köztük szótárak s kettős szövegek. Az egyik szöveg ősi szumiri nyelven, a másik újkori szemi nyelven. E király idejében régés-rég kihalt már az ősi nyelv, de az istenitözelettel még azon tartották, úgy, hogy a római katolikus egyház máig megtartotta a latin nyelvet. Assurbanipal ezért összegyűjtötte a régi okmányokat, imádságokat, a templomokban énekelte himnusokat, s elrendelte, hogy azokat a nép nyelvére is lefordítsák. Az iszapolt téglákba vésetett szöveg palotájának romjai között reánk maradt. S ezáltal ismeretessé lett a régi szumirok nyelve.

Azoknak a tudósoknak egy része, a kik foglalkoztak a szumiri nyelvvel, azon meggyőződésnek adott kifejezést, hogy e nyelv az uralaltjai csoportba tartozik. Tehát oda, a hová a magyar is. E tudósok egyik legnevezetesebbje, Hommel müncheni egyetemi tanár pedig egyenesen azt vitatta, hogy a legrégibb babyloniai nyelv a töröknnek és a «magyarnak legközelebbi rokona. Voltak, még pedig számosan, a kik az ellenkezőt vitatták. A vita eldöntve máig sincs. Oka többféle. A legtöbb ok abban áll, hogy a szumiri nyelvet teljesen ma sem ismerik. Az ékirások megfejtése nehéz mesterség. Az írásjelek részben hangokat, részben fogalmakat jelentenek. Ugyanazt a jelet, mely például az «embert» jelképezi, mind a két nyelvben más-ként kell olvasni, s a régre nézve nehéz megállapítani, hogy miként. Olyan a viszony, mintha nálunk is külön jele lenne az alfabetben a fenti fogalomnak, s azt a magyar «ember»-nek, a német «Mensch»-nek olvasnánk. Nagy nehézséget okoz az is, hogy a régi szumiri

nyelvben néhány olyan hang is létezett, a mely ismeretlen volt a szemitáknál. Mint a hogy a mi gy, vagy ty hangunk is ismeretlen a latin és germán nyelvekben. Ezeket a szemi ékiratok nem tudják visszaadni. De a legnagyobb baj az volt mégis, hogy a szumiri nyelvvel foglalkozó tudósok nem ismerték az uralaltjai nyelveket, azok az uralaltjai nyelvészek pedig, a kik a kérdéshez hozzá szóltak, nem ismerték a szumiri nyelvet.

A mennyre a szumiri nyelv ma ismeretes, megállapíthatók annak következő sajátságai:

1. A szumir az úgynevezett agglutináló nyelvek csoportjába tartozik. A ragokat a szó végére teszi, ép úgy mint a magyar. Sőt nemcsak egy ragot vehet fel egy szó, hanem kettőt, hármat is. (Pl. király-á-é, vagy asztal-a-ím-ról.)

2. A birtokrag, egyészen úgy mint a magyarban, a szótól után jön. Például ad-da = atya, ad-da-mu = atyám, (körök = atam).

3. Az infinitívust úgy alakítja a szumiri is, mint a magyar, hogy egy ni ragot tesz az igető után. Ru annyit tesz, mint épít, ru-ni = épít-ni. Tum-ni = kifoszt-ni.

4. A jelentőmód jelen idejének egyes harmadik személyét a szumiri egy i raggal képi, a tárgy ragozásában, ép úgy mint a magyar. Kiag-i = szeret-i, subal-i = megszeg-i.

5. A hanglészkezdésben annyira megy a szumiri, hogy nem tűri a kettős mássalhangzón kezdődő szavakat. Mint a hogy a mi népzún ma is sok helyen mond karajczárt a krajczár helyett, sőt még a «Kirisztus»-t is hallani né-mely vidéken.

6. Ezeken és még más néhány egyezésén felül, sok olyan szava van a szumiri nyelvnek, melyek a magyar nyelvben megvannak ma is. Vagy azonos formában, vagy nagyon hasonlóan. Az «atyás»-nak a szumirban «ad-da» felel meg, az «anya»-nak «ana». De miután a szemi-ben az ny és ty hang ismeretlen, az sem bizonyos, hogy a szumirok nem úgy ejtették-e ezt a két szavot, a hogy mi ejtjük? Ur szavunk megvan a szumiri nyelvben is, s embert jelent; a kapu-t a szumir kap-nak írja, a kert-et kar-nak, a kút = kutha, utód = utud, ütni igékn = ütni alakban ismeretes. A magyar nagy melléknév a szumirban = magh, egy folyamparti babylonai tartománynak Mart, vagy Marju a neve, egy másik tartományuk — melyből Ábrahám is származott — néha Ur földjének nevezetik, néha meg Uruk, és Ereke tartománynak. Arad, mely nyelvünkben mint városnév maradt meg, a szumirban «rabszolga» értelemmel bír.

A női méh a szumirban is méh, a Nappal együtt járó legbelső bolygót, a Merkurt a szumir nabu, vagy nab-nak nevezi. S folytatni is lehetne ezeket a szavakat. Pedig hát az ékiratokat kizárólag oly tudósok olvasták le, a kiknek nincs magyar hangzérkő, s attól is sok függ nagyon. Báró Eötvös József, a ki többször olvasta némétül, Szalerei-nek olvasta a latin krónika ama férfjának, Saleresi-nek nevét, a ki mint pesti polgár nagy szerepet játszott a Dózsa György lázadása idején, Szalay László historikusunk pedig Szalerei-nek olvasta ugyan e nevet. Az egyik németül hangzik, a másik teljesen magyar.

Ily magyar hangzású személyneveket a szumiri emlékekben fölös számban találni. Azt a két magyar méltóság-nevet, melyet a honfoglalás idejéből Biborban született Konstantin császár tartott fel, a Kharkhast és a Gullát, (melyek a nemzet két legfőbb hivatalnokát jelölték), megtalálhatjuk személynevek alakjában a szumiri világban is. Kharkhas az egyik királynak volt a neve, még pedig teljesen úgy írva, a hogy Konstantin császár is írja. Gullának pedig a Föld istenét nevezték, de több férfi is viselte e nevet. Így pl. egy Nebukadnezár idejében kelt okmányt mint tanu Arad-Gula, az ulti tartomány helytartója irt alá. Ugyanez okmányban Bel-Nadin-Sumi is szerepel, a ki Csabán fiának mondja magát.

Azonban daczára az itt előadott egyezéseknek, a Magyar Tud. Akadémia kimondotta: «hogy szó sem lehet arról, hogy a szumiri és magyar nyelvek között bármelyik közelebbi viszonyt is fölvehessünk». Kimondotta pedig egy összehasonlító nyelvészünk véleménye alapján, a ki a maga részéről kijelentette — s ez a dologban ez érdekes, — hogy a szumiri nyelv szerkezetét nem ismeri, azzal sohasem foglalkozott.

Távol áll tőlem, hogy én a nyelvész urakkal vitába elegyedjem. Vitáznak ők maguk között is eleget. En pedig «Davus sum, non Oedipus», a hogy Terentius rabszolgája mondja, s nem értek a filológia taláros meséihez. A nyelvész urak bizonyára a legnagyobb jóhiszeműséggel csak azt mondják, a mit mesterszégük tanít, s úgy ítélkeznek a dologban, a hogy az az ő «tudományuk» szabályainak megfelel. Más kérdés, hogy mit lehet egyáltalában adni az összehasonlító nyelvészetre mint tudományra. Ha ugyan valóban tudomány az, a mit annak neveznek. Az iránt a tanítás iránt, mely a fentebbiekben semminemű közelebbi viszonyt föltételezni sem tud, ellenben bizonyító erőt talál a rokonságra abban, hogy az osztják kasennak mondja a keszeg-et, az oind setu-nak mondja a hid-at, a vogul anysér-nek az agyar-at, a votják andan-nak az aczél-at, az iránt a tanítás iránt kételyei lehetnének az embernek akkor is, ha nem járt volna teljes kudarcczal az egész indo-germán összehasonlító nyelvészet. Az ethnográfia, az archeologia, a történelmileg megállapítható tények és a geológiai kutatások eredményei mind halomra döntötték azt, a mit tudományos eredmények gyanánt állapítottak meg az etymológusok.

Úgy gondolom, hogy olyan nyelv, mint a szumiri, melyet hat-hét ezer esztendővel beszélték ezeltől, nagyon kevésbé hasonlíthatna egy mai nyelvhez még akkor is, ha a két nép közös törzsből is származott. Ha feltételezzük is, hogy a szumir az uralaltjai népecsaládnak tartozott, milyen átalakuláson kellett nyelvének átmennie az Eufrátés vidékein, és mily egészen más átalakuláson kellett a magyar nyelvnek átmennie, míg őseink Azsia pusztaságain keresztül bolyongva, száz más néppel érintkezve és keveredve, a Tisza partjain fejlesztették ki mai nyelvüket! A nyelv ennyi idő alatt és ekkora behatások között alig tarthat meg eredeti szerkezetéből valamit. Kivált, ha tekintetbe vesszük azt is, hogy a megváltozott életviszonyok új fogalmakkal ismertetik meg a népet s megváltoztatják fel fogalmát és gondolkodását is.

A nyelvnel sokkal maradtandóbb egy-egy ethnografiai vonás, legkiválóbbképpen pedig az ornamentika, vagyis a mód, a hogy a nép fel szokta díszíteni az ő használati tárgyait, házi eszközeit, önaragta szerzesáit és ruházatát. Az ily díszítésekhez felhasznált motívumok nemcsak évszázadokig, de évezredekig is fennmaradnak változatlanul. Az ion csigát láthatjuk épületeinkben ma is, a görög meandert pedig, mely háromezer esztendőszak ékítményeül szolgált, napjainkban is kivarjg és kihimezik. Azok, a kik a magyar díszítés motívumaival foglalkoznak, hamar észrevették, hogy e motívumok eredete messze Afsziában keresendő. A magyar subadisz például a maga rózsáival és tulipánjaival, úgy a hogy szücsének kivarjgja ma is, (s asztalosaink kifestik a ládákön) nagy hasonlatosságot mutat azokkal az emlékekkel, melyek a régi szaszanida-korbeli Perzsiából maradtak reánk. Tekintse meg az olvasó az ide mellékelte 6. és 7. ábrákat, s lehetetlen, hogy észre ne vegye a kettő között a sok közös vonást és közös alakot.

De azoknak, a kik e tárggyal behatóan foglalkoztak, — s a kiknek élen a szakavatottságot illetőleg legszorgalmasab buvárunkat, Huszka József tanárt kell említenünk, — feltűnt csakhamar az is, hogy mi alakjainkat aligha a perzsáktól vettük át, hanem valószínűleg velük közös forrásból merítettünk. Így pl. a pávaszemű róza és a pávatollas díszítés legnagyobb motívuma a magyar subadisznek, mely a régi perza emlékeken is fellelhető, «de a miénk, (mint Huszka megjegyzi), még tulipános formájában is közelebb áll a természethez, mint a szaszanida, és így közelebb a föltevés, hogy mi nem vittük a perzsáktól, legfőképpen egy közös forrásból merítettünk». («A székelyház». Irtá Huszka József, 71. lap.)

Hogy a perzsák honnan vették ezeket a nálunk ma is meglevő díszítéseket, nem nehéz kimutatni. Tudvalevő, hogy a szittyia királyok Nagy Sándor birodalmának megdőlte után elfoglalták Perzsia egy részét s valami egy századig uralkodtak fölötte. Ez időtől kezdve a perza emlékeken a ruházat teljesen megváltozik. A persepólisi régi emlékek alakjai perza ruhába vannak öltözve, a szittyia uralom után keletkezett emlékek alakjai ellenben olyan forma men-

tét viselnek, minő a magyar szür, alatta pedig ptykékkel díszített olyan testhez álló ruhát, a minő a mi diszruhánk atillája. Sőt más változás is észrevehető. A régi kor alakjai szür nadrágba vannak bujtatva, az újabb szaszanida kor előkelői pedig olyan széles rincezű, lobogó gatyát viselnek, a minőt a mi parasztunk ma is visel. Olykor összefogják alól a bokánál, (a hogy népünk is teszi vidékenként) olykor szabadon hagyják alá omlani. A mellékelt 8. számú ábrán perza harczosokat láthat az olvasó, a dorabgerdi relief-ről, a 9. ábra pedig egy perza király-alaknak hasonmása, a mely Naksi-Rusz-tam sziklákon látható.

A mint a perzsák átvették a szittyiáktól azok ruházatát, úgy átvették ornamentikájukat is.

A magyar ornamentikának van azonban egy meglepő sajátos motívuma, mely egyenesen Babylonia-be vezet. Ez pedig a pálmalevél, mely a székely kapuk oszlopdíszítéseit betetözi. Huszka kutatásainak köszönjük, hogy e díszítéseknek hasonmását megtalálta a babyloniai emlékek között, sőt megtalálta ugyancsak oszloppormában magát az ősi alakot is, a természetű hűséggel kifaragott pálmalevelet. A 10. számú ábra Sargon király palotájának hárem-ajtáját mutatja, két oldalt oszlopszzerű száron a pálmalevél. Ez a díszítés először a kujund-csiki domborművekről lett ismeretes, melyeket Rawlinson ásott ki a mult század negyvenes éveinek második felében. A 11. ábra mutatja az általa készített rajzot. Azóta számos építészlet került ki a régi Babylonia-ban a föld alól, melyek különböző alakban mutatják a pálmalevél motívumot. Legújabb éveiben alkalmazni kezdték azt, babylonii minták szerint a modern építkezésben is, még pedig sikeresen. De Rawlinson könyvének megjelenése előtt ezt Nyugat-Európában nem ismerté senki. Ellenben a székely ács használta századok óta a kapuk oszloppainak díszítésére gyanánt. A 12. ábrában egy ilyen régi kaput láthat az olvasó, melyet felirata szerint Tibád András csináltatott 1815-ben. A kapu ma is megvan, Bethlenfalván, Udvarhelymegyében. A két oszlop tetején ott látható a pálmalevél úgy kialakítva, a hogy az a babyloniai emlékeken gyakran látható. A 13. ábrában egy újabb (1867-ben) készült kapu-oszlop látható; tetején a levegőszerűen szétnyitott pálmalevél egészen jellegzetes. S alig van a Székelyföldön falu, melyben egy, vagy más alakban meg nem találánk valamely kaput ezt a díszít.

Honnan vette a székely ács ehez a díszítéshez ezt a motívumot? A természet után nem mintázta, mert hiszen pálmát nem látott soha. Rawlinson könyvéből nem másolta, mert hisz sok kapu jóval régiebb, mint ez a könyv. Más Európai népektől nem tanulta, mert azok e díszít maguk sem ismerték. Nem maradt más föltevés, mint az, hogy pálmalevél-díszít Afsziából, még pedig Afszia déli-b részéről hozták magukkal őseink, s aztán hátrahagyták, apáról-fiúra, mind e mai napig, mint a hogy hátrahagytak sok egyéb díszítő motívumot. A hogy megmaradhattott évezredekent a subadisz, úgy szolván változatlanul, ép úgy megmaradhatott a kapukat díszítő pálmalevél is. A beköltöző magyarság egy részéről tudjuk, hogy nem sátrak alatt, hanem szétszédhető s hordozható fabházakban lakott. Priscus beszéli, hogy ily fapalotában lakott Attila is, melynek kerítése és kapuja volt. Magukkal hozhatták tehát a székely kapudíszít Afsziából az őseink, s nincs is más föltevés, a mely megállhatna, csak ez.

Majon Babyloniából hozták-e? Vajjon abból a népből szakadtak-e ki, mely az első kultúrát megalkotta a távol keleten? Avagy közelükben laktak-e csupán valaha? Mind oly kérdések, melyekre nem adhat feleletet a mai tudomány.

Mind ebből egyetlen egy dolgot lehet csak megállapítani, s ez az, a mit akarok. És ez abban áll, hogy nekünk magyaroknak elég okunk van rá behatóan foglalkoznunk a babyloniai emlékekkel és ékirásokkal. És még sincs egyetlen egy tudósnk se, a ki kizárólag ennek szentelje erejét.

— A világ összes művelte nemzetei nagy áldozatok árán folytatnak ásásokat jelenleg is a Tigris és Eufrátés vidékein, csak a magyar nemzet nem áldoz erre egy garast sem. Pedig talán öt érintené a dolog legközelebből. Nekünk van ott legtöbb keresni-valónk.

3. Szumir nőszobra a legrégebb korból.

1. Egy őskorbeli férfi feje Babylonból.

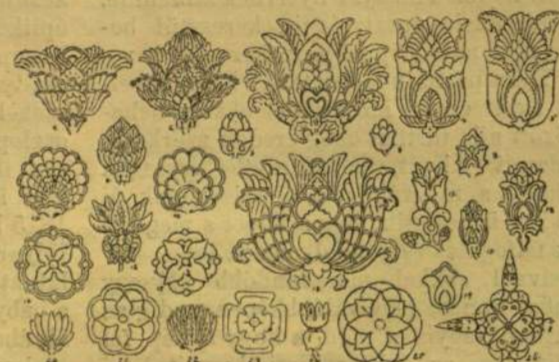
2. Szumir szobor feje a legrégebb korból.

5. A napisten képe pántlikás kalappal. (Az indiai szittya királyok pénzein.)

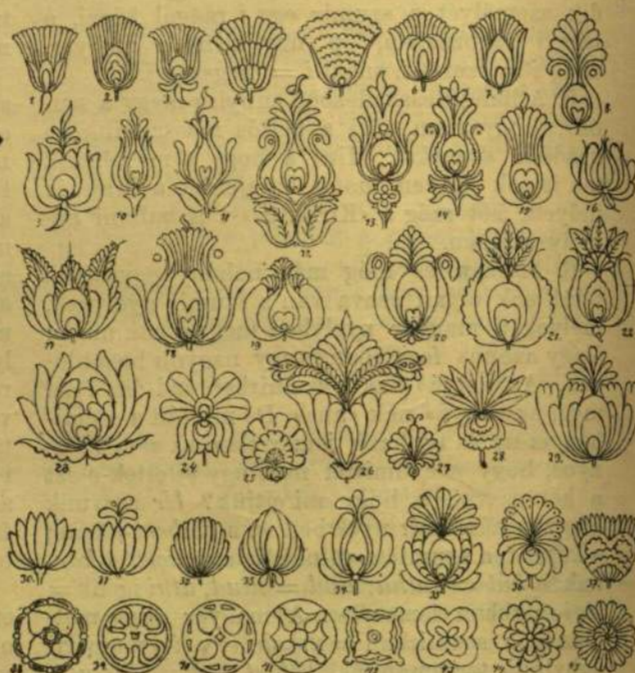
8. Perzsa harcosok a dorabgerdi reliefről.

6. Perzsa virág-diszítések a Szászánida korból.

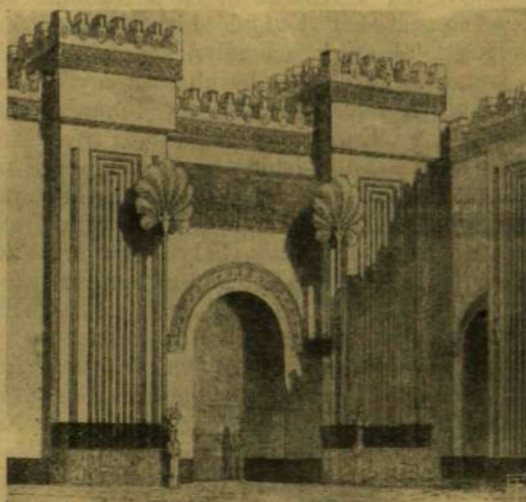
4. Babyloni férfi az újabb (szémi) korból.

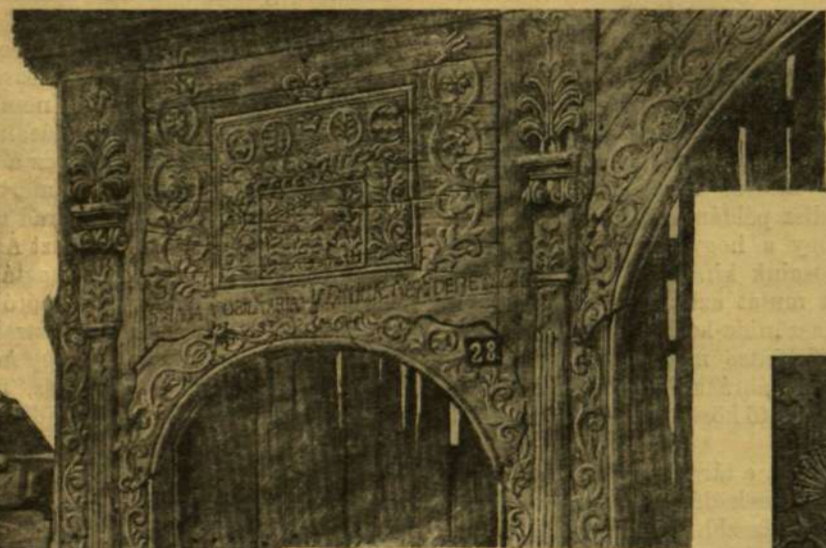
7. Magyar virág-diszítések.

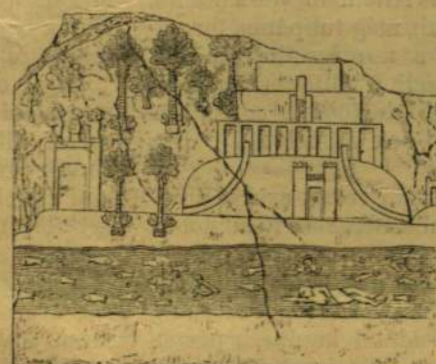
9. Perzsa király alak Naksi-Rusztam szikláján.

10. Sargon király palotájának három-kapuja.

12. Székely kapu Betlenfalván.]

11. Kujundésiki dombormű.

13. Székely kapu-oszlop Osk-Szentkirályból.

A «KERESNI VALÓNK BABYLONBAN» CIMŰ KÖZLEMÉNTHEZ.

CZIKK A HÉTRŐL.

Bankóhamisítással a mi napjainkban a gonosztevők közül is csak a legegyszerűbb gondolkodásnak szoktak foglalkozni. Csak azok biznak benne, hogy nem fognak rajta vesztetni. Annál nagyobb szenzációt keltett tehát, hogy odaát Amerikában az argentinai kormány tagjai szervezték a bankóhamisítást nagyban, még pedig magának a nemzeti banknak a közreműködésével. Azaz, hogy az ő ténykedésük talán nem is megy többé hamisítás számba. Ők ép oly bankjegyeket hoztak forgalomba, mint a törvényesek, s nem is hamisították a bank főhivatalnokainak aláírásait, hanem azok magok jegyezték oda a nevüket. Csak az történt, hogy csekély százezer koronával több bankjegyet hoztak forgalomba, mint a mennyire megvolt a törvényes fedezet. Vagyis, annyival csalták meg a világot.

Hát persze borzasztó aranyú család. De ne higgye valahogy az olvasó, hogy ilyesmi csak oda át a tenger tulsó oldalán történhetik meg, s csak a mi napjainkban. Ausztriának például volt egy hírhedt pénzügyminisztere, a ki hamis pénzeket vert a saját birtokán, azokkal elárasztotta az egész országot, sőt a külföldet is, s ily módon milliókat harácsolt össze.

Gróf Sinzendorff Lajosnak hívták az illetőt, a ki azzal hizelegte be magát I. Lipót kegyeibe,

VASZARY KOLOS HERCEGPRIMÁS ÉS KISÉRETE.

A KÖRMENETRE MENŐK A SIKLÓ ÁLLOMÁSÁNAK KAPUJÁNÁL.

A KÖRMENETRE VÁBÓK A SZENTGYÖRGY-TÉREN.

A KÖRMENET VISSZATÉRÉSE A MÁTYÁS-TEMLOMBÓL.

A SZENT ISTVÁN-NAPI KÖRMENET BUDAVÁRRAN.

hogy a protestáns vallásról áttért a katolikusra. Aztán elhitette az uralkodóval, — mint Puffendorff írja, — hogy oly magas állású úrhoz, mint a császár, nem illik számadások vizsgálataival bibelődni. Nem is készített számadásokat soha, s felelősség nélkül gazdálkodott 22 éven át mint pénzügyminiszter az állam vagyonával. Persze nagy vagyont harácsolt össze rövid idő alatt. Selyemgyárakat állított fel az állam számára, de a maga számára is. A külföldről behozott selymet azután úgy osztotta fel, hogy az állam-kasszából fizette az egész vételárt, s a jó selymet a saját gyárainak adta át, a rosztat pedig az állam gyárainak. Majd aransodrony-gyárt csinált s oly szemérmetlenül csalta a közönséget, hogy Müller nevű társa is megszokta és megszökött. Aztán megvette gróf Collaltótól a neuburgi grófságot, s ott hamis pénzverdet rendezett be. Ezer száma vásárolta össze a bajor ezüstgarasokat, s átverte azokat ötösökre. Az udvart panaszokkal ostromolták miatta az egyes tartományok rendei, de Lipót annyira kegyeibe fogadta, hogy elment egy a miniszter által rendezett kerti ünnepélyre, mikor lehangosabbak voltak a panaszok. De mikor úgy kifosztotta már az állampénztárt, hogy a katonatisztek se kapták meg a fizetésüket, mégis elrendelték ellene a vizsgálatot. Gróf Nostitz kancellár volt a vizsgáló-bizottság elnöke. Megállapították, hogy a pénzügyminiszter összesen 20 tonna aranyat lopott az államtól, a mi 64 millió koronának felel meg a mi

JÓZSEF FŐHERCEG LÓKOVITZ HERCEGGEL ÉS KISÉRETÜKKEL.

pénzünk szerint. Örökös börtönrre ítélték Szendrőfövért. De alig mult el néhány hónap, s a császár megkegyelmezett neki. Megengedte, hogy bármely birtokán lakhasson szabadon, hogy így módja legyen «rangjához mérten élni».

Vajjon a buenos-ayresi pénzhamisító minisztereknek is ilyen lesz-e a büntetése?

*

Így a lóversenyek idején minduntalan olvasunk a panaszt, hogy közönségünk sokkal nagyobb mértékben érdekli a lovak, mint például az összes tudományok iránt. Egy ügyes tanárnak nagyobb fizetése van, mint tíz egyetemi tanárnak összevéve, egy-egy ló tulajdonosa pedig versenydíjakban annyit szed össze, a mennyivel ezer népkisiskolai tanító helyzetén lehetne érezhetően javítani. S még a népszerűség széles kegye is a négy lábú győzőknek nyújtja a babért, egy Kincsem, vagy egy Patience híre elhomályosítja nem egy poetának vagy írónak nevét.

Senki sem mondhatja, hogy ez jól van így. De bizonyos hogy máshol is így van, máskor is így volt, s alig is lehet ellene tenni valamit. Az angol megbecsült a maga nagyjait. Életükben közbecsülés a részök, magas megtiszteltetések, melyeket jobbra érdem szerint mérnek, s nagy jövedelmű birtokok, melyeket a szellemi élet munkásai részére szoktak adományozni. Haláluk után pedig bekerülnek a Pantheonba. De Angliában is úgy áll a dolog, hogy egy Roseberry lord csak úgy örül a Derby-díjnak, a melyet lova nyert, mint a megtiszteltetésnek, hogy az ország miniszterelnöki székét ő tölti be. A champion-zsokékat pedig jobban ismeri Londonban minden utczagyerek, mint Sir William Thomason, a ki az egész világ tudományának egyik kimagasló dícsősége.

És így volt ez a régi mult korszakokban is. Rómában nem volt totalitateur, nem voltak fogadások, melyek külsőleg is emelték volna a közönség érdeklődését a versenyek iránt, s mégis nagyobb izgalomban tartotta azoknak kimenetele a tömegeket, mint egy csata, melyet a birodalom határain vívtak a légiók. Versenydíjak se voltak kitűzve, nagyszámú versenyző se jelent meg a pálya porondján. Rendszerint csak két párt volt, ritkán három, mely kiállította lovaikat, s óriási áldozatokat hozott, hogy övé legyen a győzelem. És a győztes lovak ép oly népszerűek voltak, mint minálunk. Kivált azokat tüntette ki a nép kegye, a melyek bal felől voltak befogva szélről. Ezeknek kellett leggyorsabban futniok, mert a pályát többször kellett körül kerülni, s jobb felé ment a futás. S a lovakat hajtó kocsis sokkal népszerűbb alak volt az örök városban, mint nálunk a Cleminsonok, Taralok, vagy mi a nevök. Sirkövére is rávesette győzelmeinek számát a római kocsis, melyeket aratott.

A jól futó lónak pedig nagyobb ára volt akkor is, mint a mennyit a legkiválóbb ember szellemi munkájával kereshetett. Nagy Sándor tizenhárom talenton vette a híres Bukéfalost, egy Filoneikos nevű thesszali tanyasztól, ez az összeg a mi pénzünkön 80,000 koronát jelent. Csakhogy akkor a pénznek más volt az értéke, mint napjainkban. Themistoklesnek például 17 talenton volt az

egész öröklött vagyona, s a leggazdagabb emberek egyikének tartották Athénben. Pedig hát ez a Bukéfalos még csak versenyparipa sem volt, a melylyel díjakat lehetett volna nyerni.

FAÓRIÁSOK A MARGIT-SZIGETEN.

Nemesek Afrika és Amerika őserdeinek, min nekünk is vannak remek, szép növényi fák, a melyek megérdemlik a faóriás elnevezést. Az 1885. és 1896. évi kiállításokon is voltak olyan törzsek, a melyeknek belsejét kényelmes kis szobává alakították át. Láthatunk ilyen példányokból törzsmetszeteket a budapesti mezőgazdasági múzeumban és az álló-úti botanikus kertben.

Az ily faóriások élő példányainak egyik klaszszikus helye a Margit-sziget s ezek közt van néhány történetileg emlékezetes fa is.

Itt van például a főhercegi család nyaraló kastélya előtti nagy tarkalevelű platánfa, a mely egyedül áll a maga nemében egész Budapesten. A «Hét testvérrel» már azért is nevezetes, mert ilyen tarkalevelű platánfa ilyen nagyságban nincs több, másodsor, mert e fának érdekes a története is. A «Hét testvérek» József nádor, az öreg palatinus ültette 1822-ben. A fa, melynek fajtája akkor még nagy ritkaság volt (különben ma is kevés van belől, szépen nőtt, fejlődött, de fiatal kora óta sok viszontagságon ment keresztül napjainkig. Az 1838. évi nagy árvíz, a mely a szigetet is több méter magasságban előntötte, az akkor még fiatal fát derékon törte. Mégsem pusztult bele, ellenkezőleg oldalágakat növelt és a csonka törzséből hét hatalmas ág nőtt ki. Ezóta bámulatatosan fejlődött s nagy arányaival, szép lombozatával a megboldogult József főherceg kedvence lett, a ki a hét ágról a «Hét testvér»-nek nevezte el. 1882-ben bele csapott a villám, két erős ágát letörte. Most csak öt ága van, a melyek egy me-

AUGUSZTA FŐHERCEGNŐ MEGÉRKEZÉSE A VÉRMEZŐRE.

KATONAI SZEMLE A VÉRMEZŐN AUGUSZTUS 18-ÁN.

ter törzsmagasságban bízzak alakban válnak el egymástól. Úgy látszik azonban, most már meg vannak számlálva a napjai. Az idén e fa beteges. Megmértem az idén Kirchlechner Emil kertészeti ellenőr segítségével s a következő méreteket nyertük: törzsének kerülete 7²⁰ m., tehát az átmérője, melyet különben a fán magán is meg lehet mérni, 2³⁰ m.; az egy méter magasságban szétszórt öt ág kerülete 2⁵⁰—3¹⁰ méter. Az ágak hossza 11—15 méter között váltakozik és az egész korona átmérője 27 méter. A fa magassága 25 méter.

Egy másik történetileg nevezetes fája a szigetnek Arany János fekete kőrifája (Fraxinus excelsior). A sziget belsejében végig húzódó nagy rétság közepén áll szabadon, fölül csaknem szabályosan gömbölyű koronájával. E szép fa egészséges, erős növényi törzse 3⁷⁰ méter kerülettel bír és 2³⁰ méter magas, négy főágra oszlik, a melyek szabályosan ágaznak szét. Két hatalmas ága csaknem a földig hajlik szép lombátort alkotva. A korona átmérője 26 méter; magassága pedig a korona átmérőjével arányban áll.

Arany János rendkívül kedvelte ezt a fát és alatta szeretett volna dolgozni. Magyar György főkértész csinált is neki alkalmas helyet a fa alatt, de nem vezetett hozzá külön útat. Ezzel akarta megakadályozni, hogy a nagy költőt a fa alatt háborgassák. A túlságosan aggályoskodó és lelkiismeretes Arany azonban nem akart kiváltságokat elfogadni s a gyepen keresztül járt; így azután az innen nem messze álló tölgyfa-csoportot választotta ki, a honnan a remek kőrifát jól lehet látni.

Arany tölgyei nem nagyok, de a nagy költő halhatatlanokká tette őket. Nagy kár, hogy a szigeten a költőknek e kedvező helyét nem örökíti meg emléktábla. Különben a sziget tölgyekben igen gazdag. Egész gyűjtemény van a különböző fajtákból.

E történetileg emlékezetes fákon kívül számos növénytanilag becses faóriás is van a szigeten. Hat-hét méter kerületű törzsrel, 27—30 méter átmérőjű koronával bíró platánfa több is van a szigeten.

A platánfákkal vetekszik Amerika és Ázsia díszfái és a hazai fák egy tekintélyes része, mint a hársfák, a vadgesztenyefák, az amerikai fekete diófák, a japáni sopherák, a mely szép, derek növényi fák a «Hét testvér» körül csoportosulnak.

A székesfőváros legmagasabb és legvastagabb kislevelű hársfája (Tilia parvifolia) a «Hét testvér»-től nem messze az út mentén a Duna felől van. Szép, jellegzetes törzsének kerülete négy méter s három méter magasságban megy át a koronába. Magassága vetekszik József főherceg kedvenc platánfájával. Különben nem sokkal maradnak e magasság mögött a vadgesztenyefák sem. Három-négy van itt egy csoportban egy meternel nagyobb átmérőjű törzsrel és remek szép szabályos koronával.

A sziget egyik legsajátságosabb alakú fája »

Japánból származó óriás sophera. Sötét, csaknem fekete színű törzsének kerülete öt méter s alig egy méter magasságban négy ágra oszlik, a melyek dichotomikusan oszlanak tovább. Koronájának átmérője 27 méter. E fa szintén egyik látványossága a szigetnek, s a sophera-családnak nincs több ilyen remek szép képviselője egész Budapesten, de talán egész Magyarországon sem.

Szépségre versenyez valamennyi faóriással a terebélyes növényi amerikai diófa. Szép, egyenes törzse három méter magas és 1²⁰ méter átmérőjű. A törzs végig egyenlő és három méter magasságban kezdődik a terebélyes korona, a melylyel együtt 26 méter magas a fa. A szabályos korona alsó ágai a földig hajlanak s az általuk befoglalt területen egy zászlóalj katonaság férne el. E fa teljes szépségében fejlődhetik, mert minden oldalról szabadon áll és nem akadályozza növényesben semmi. Ezen az amerikai szürke diófán (Juglans cinerea) kívül még több ilyen tekintélyes amerikai fekete diófa is díszlik a Margit-szigeten, a melyek több méter-mázsza kökeményhjú diót teremnek.

A legszebb díszfák egyike a sötétzöld, fényes, nagy levelű *Ozágok narancsa* (Maclura aurantiaca), a mely nálunk rendszerint csak bokor, míg itt valóságos fák vannak belőle sajátságos törzsrel és a narancshoz hasonló eredmél. A gyümölcs nagysága a mandarin és a nagy messzina narancs nagysága között váltakozik és százával terem a fán, de meg nem érik. E szép fának hazája Éjszak-Amerika Arkansas nevű állama a Red-River mellett, a hol 8—10 méter magasra nő. A szigeten levő ily fák öt-hat méter magasak 1⁵⁰—2¹⁰ méteres kerületű törzsrel. A gyümölcsből, ha megvájuk, fehér tejnedv ömlik ki. Nem valódi narancs ez, mert a Maclura tulajdonképen az eperfák családjába tartozik.

A mogorót mindenki úgy ismeri, mint cserjét, vagy bokrot, a szigeten pedig pompás fák vannak belőle, így a *török mogoróból* (Corylus colurna). Ezeknek a törzse 1⁵⁰—2¹⁰ méter kerületű és 8—12 méter magasságú. Egy-egy fa két-három métermázsza mogorót terem, a melyet mázsánként 120 koronájával vesznek meg a magkeszkek. A ritkább fák közül megemlítem a *keleti datolya-szilvafát*, *Lotus-fát* (Dyospiros Lotus). A Kaukázus, Khina és Kiszázia egyik érdekes díszfája ez, myrabella nagyságú, barnás-sárga, rendkívül édes gyümölcsével. Hazájában 10 méter magasra nő. Itt inkább bokor-alakú, de a szigeten megnőtt öt-hat méter magasra is, noha egyes példányai már többször elfagytak.

A gúla-alakú díszfák közül pompás példányokká fejlődtek a *gúlaopera*, a *pyramis-alakú* és az őket túlszárnyaló *jegegyenyárfák*. Ezek között van a sziget egyik legmagasabb fája, egy 41 méteres nyárfá. A hazai fák közül tekintélyes nagyságot ért el a *mezei szil* (Ulmus), a szigetnek egyik legérdekesebb fája, a mely az idén halt el. Törzse 4⁵⁰ méter kerületű és 27 méter magas. Erről szakemberek azt tartják, hogy legalább 500—600 éves volt. Ha az őszszel levágják, meg fogják számlálni az évgyűrűit és így pontosan megtudják az életkorát. A nyárfák között a fekete nyárfának hasonló törzskerület mellett 2⁷⁰ méter vastag ágai vannak és 37—38 méter magasak. Egy-egy ilyen fa koronájának átmérője 25 méter. A *kanadai nyárfák* (Populus Canadensis) a sziget legnagyobb faóriásai közé tartoznak, van olyan, a melyik törzsének a kerülete 7²⁰—7⁴⁰ méter és magassága 33—37 méter. Van egy, a melynek koronája négy ágra oszlik, és mindegyik ág 2—3 méter kerülettel bír.

A Margit-szigetnek emlékezetes fákban való ily gazdagságát többnyire még azok sem sejtik, a kik évek óta gyakran kijárnak, vagy épen ott is töltötték egy-két nyarat. Pedig érdemes egyszer a szigetet ebből a szempontból is bejárni, mert így mind újabb s újabb szépségei tűnnek szemünkbe, melyek a feleltes sétáló előttejrejtve maradnak.

Kardos Árpád.

SZÍNHÁZI LEVÉL.

(Kapunyítás idején.)

Színházaink a nyári szünet után újra megnyitották kapukat. Elsőnek legújabb, legfrissebb színházunk, a Király-színház nyit meg a sokszor megjubílt János Vitézzel; azt követte a Magyar-színház,

A LUDOVIKA-AKADÉMIA TISZTEKKÉ KINEVEZETT NÖVENDÉKEINEK ESKÜTÉTELE AUGUSZTUS 18-ÁN.

majd pár nappal később a Vígszínház. A két állami színház még pihen tovább, úgy tudjuk, a jövő hónap elejéig és illetőleg közepéig, a mikorra ezek közönsége hazatér a nyaralásból.

A Népszínház ez idén nem tartott szünetet, átköltözött már május havában a Krisztinavárosba, mivel hogy a híres, egyedül üdvözítő bécsi színház-építő czég által 30 évvel ezelőtt épített színház már szinte használhatatlanná vált. Most várásolják át több százezer koronára rüg költséggel új, tűzbiztos modern színházát, ékes biztonságául annak, hogy ezelőtt 30 évvel nemesek a magyar építészek, de Fellner és Helmerék se tudták színházát építeni.

Fellner és Helmerék azóta már megtanulták a színházépítés titkát és művészetét. Hogy a magyarok is megtanulhassák, annak nem találtak biztosabb módját, mint azt, hogy a nagyváradi, keceméti, — a budapesti Népszínház, — s legújában a kolozsvári országos Nemzeti Színház építését sorra — Fellner és Helmerékre bíztuk. Tőlük nem sajnáltuk a leckepezést, a melyt most kell megfizetni, a több százezer koronákat, melyekkel átépítik a Népszínházat, s a mely költséggel alighanem van lehetne építeni egy egészen új, modern színházat is.

De hát azért mégis bizonyos, hogy színházat nem tud más építeni, mint Fellner és Helmer, és még bizonyosabb, hogy a budapesti új Nemzeti Színházat is ezek a bécsi urak fogják megépíteni; ha ok nem, hát a fiaik vagy az unokáik, a kik kizárólagos tehetségeiket okvetlenül örökölni fogják.

Azonban a Népszínháznak nem az a legfőbb baja hogy rozsdult épült, nagyobb baj az, hogy hivatásától egészen eltért.

A Népszínház tulajdonképen azért épült — most 30 éve — hogy fővárosunk közönségének kevésbé tehető, az általános műveltség keletkezése fókán álló, még nem eléggé tisztult ízlésű biró, művészeti- és zenei intelligenciában meg elmaradt, magyar érzéseiben, sőt nyelvben is még idegen osztálya kellemes és hasznos szórakozást találjon benne; épült továbbá és különösen azért, hogy tért adjunk a magyar népszínház fokozottabb mértékben kívánatos fejlődésének.

Az akkor egyetlen magyar színházunk, a Nemzeti Színházunk, a mely a drámairodalom minden elképzelhető válfaja mellett, az operát is művelte: szabadulnia kellett a könnyedebb műfajtól, szabadulnia kellett az értékes és kedves népszínházról, hogy igazi hivatásának, a klasszikai és magasabb nemzeti drámairodalom és színművészet művelésének szentelhesse magát.

A Nemzeti Színház nem forgácsolhatta el tovább erejét; — nyug kezdett lenni ránk ez a kedvelt műfaj, a mely viszont nem fejlődhetett tovább az óhajított mértékben.

Felépült a Népszínház és természetesen látszott, hogy a magyar népszínház művelése, továbbfejlesztése az ő feladata lesz.

A Nemzeti Színház akkori érdemes igazgatója, a termékeny és sokoldalú drámaíró, különösen pedig a magyar énekes népszínház megteremtője, Szigligeti Ede átengedte az összes népszínház-műveket — köztük a magáit is — a Népszínháznak, átengedte Tamásit és Blahánét, a népszínház művészeinek kiváló alakítóit, átengedte Tóth Edét, — s átengedte a népszínház nagy közönségét. Eked bérli igazgatója — a kit országrész illet meg a megalapítás érdemeiből, — a kiváló színművész és színigazgató, Rákosi Jenő, nem tévesztette szeme elől a vezetésére bízott új színház igazi hiva-

tasát; szeretettel, gondallal ápolta, művelte e műfajt; sőt ő maga is gazdagította népszínház-irodalomunkat egy pár jeles termékkel. Az ő éles szeme fedezte föl Szigligeti-Szigeti József és Tóth Ede után a magyar énekes népszínház egyik legkiválóbb, legszerencsésebb művelőjét, Csapreghyt. És mégis a népszínház mostoha gyermekévé vált a Népszínházban. Felütötte borzas fejét a veszedelmes rivális, a cifra operette. A népszínház csakhamar hamupipőkévé vált. Egy darabig még küzdött erősen az elsőszéggel, Tamási és Blaháné művészeite még tartotta benne a lelket. De aztán elvonult Rákosi, kidőlt Tamási, s egészen magára maradt Blaháné; ő is megtántorodott és elkendett kacérkodni az operette pajkos muzsájával; megjött az «angyali Iuska», a bájos Hegeri Aranka, utánuk a Klári meg a Sári: a népszínház elhanyagolt, s ma már agonizál.

Az operette diadalmasan foglalta el a tért s ma uralkodik a főváros összes színházain. Sorra járják a tánczot a bécsi operette, francia operette, angol operette, kínai operette meg tánczoperette s végre beköszöntött a magyar operette is!

Népszínház, Magyar-színház, Király-színház, kétségbeesetten vetelkednek, melyik tud szenzációsabb operettet felhajtani Bécs, Berlin, Páris és London külvárosi színházainál. Valóságos mételey ez, a mely immár elterjedt a vidéken is. Fővárosszerte és ország-szerte csattog a kuplé, járják vígan a kankánt meg a kék-vókat; zeng-bong a triviális zene, feszül a trikó és épül a magyar.

Es nincs ebben semmi túlzás. Elmondhatjuk bátran, hogy sehol a világon nincsen olyan eszeveszett operette-kultusz, mint Budapesten és Magyarországon.

Nem kívánunk most annak a bírálatába bocsátkozni, hogy van-e az operetteknek igazi művészi zenei értéke, van-e létjogosultsága ennek az idegenből idezszakadt műfajnak minálunk. Lehet, hogy van értéke, létjogosultsága is, de hogy egyetlen műfajnak ez a mértékű kultiválása káros hatással van drámairodalomunk és színészetünk egészséges fejlődésére, az elvitatatlanul igaz.

Ily körülmények között némi vigasztalást találunk abban, hogy szövegeink és zeneszerzőink legújában szeretettel törekzenek szövegben is, a zenében is magyart alkotni. S a közönség honorálja e törekvést, a mit bizonyít a «Bajusz», a «Hajduk hadnagya» és a «János Vitéz» sikere. Lehet, hogy majd idővel kifejődik ily valami új zenei műfaj; a magyar daljáték. Csak az olcsó hatás ne esbítsa íróinkat tiltott útra, s a jó ízlés ne hagyja őket cserbe.

Nem okvetlenül szükséges Kukoricza Jánost subrette-primadonnával játszani; ne bújassuk — az operette-stil kedviért — parasztleányainkat szívárvány színű szürkébe és ne vonulassuk föl a képzelt magyar hadsereget nemzeti színű trikókba öltöztetett kórista lányok személyében.

F. A.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Szláv jövevényszavaink. Rég nem jelent meg nyelvtudományi irodalmunkban oly gazdag eredményekre vezető munka, mint Melich János ily című nagy művének most két részben megjelent első kötete. Az első rész «Az ó-bolgár nyelvemlékek szókészlete és szláv jövevényszavaink» címmel ál-

Rosen báró és az orosz küldöttség többi tagjai.

Witte orosz békekövet. Roosevelt, az Egyesült Államok elnöke. Komura báró japán békekövet.

Takahira s a japán küldöttség többi tagjai.

ROOSEVELT ELNÖK BEMUTATJA EGYMÁSNAK AZ OROSZ ÉS JAPÁN BÉKEKÜLDÖTTEKET A «MAYFLOWER» YACHT DÍSZTERMÉBEN, AUGUSZTUS 5-IKÉN.

lást foglal az eddigi kutatások eredményeivel szemben, helyreigazítja azokat kritikai alapon s világosan megjelöli a szerző saját álláspontját. A másik, nagyobb rész a magyar nyelv keresztény terminológiáját tárgyalja. Ez a kérdés nemcsak a nyelvész számára első rendű fontosságú, hanem a történetir számára is. A magyar nemzet keresztény hitre térésére nézve hiányoznak a részletes történeti adatok s így csak a nyelvtudós buvárlatainak segítségével lehet az igazságot kideríteni s eldönteni azt a fő-jelentőségű kérdést, kik, milyen nemzetiségűek voltak a magyarok első térítői, vagyis, a mi ezzel együtt jár, kiktől nyerte nemzetünk a nyugati mivelődés első elemeit. Az eddigi nézetekkel szemben Melich vizsgálódásai arra az eredményre vezettek, hogy a magyarok már a honfoglalás előtt megismerkedtek ugyan a kereszténységgel, még pedig a görög-keleti szláv egyház révén, de ez az érintkezés csak a nemzet felsőbb rétegeit érintette, csak néhány előkelőbbjűk lett keresztény, a nép zöme pogány maradt. A honfoglalás után hatolt be a kereszténység a nép tömegeibe az új hazában, a régi Pannóniában talált szlovének közvetítésével s így ezek a pannóniai szlovének, a kik római katolikusok voltak, a magyar nép térítői. Ezzel meg van oldva az a kérdés is, hogy miért, micsoda történeti hatások alatt csatlakozott a magyarság a nyugati s nem a keleti egyházhoz s a nyugati latin és nem a keleti, bizanói görög kultúrához. Meg van oldva az a kérdés is, hogy kiktől tanulta magyar irni-olvasni: Volf György eddig uralkodott nézetével szemben, nem a velencei-vidéki olaszoktól, hanem a pannóniai szlovénektől. Minde kérdésekre a nyelvtudomány módszere adja meg a felvilágosítást, mert világos, hogy azokat kell megtérítőinknek elismerni, akiknek nyelvére visszavezethető nyelvünknek a keresztény hit szemközébe vágó szóképzete vagy annak nagyobb s nyomósabb része. S Melich fejtegetéseinek értékét ép szláv és magyar nyelvtudományi ismereteinek széles köre, módszerének biztossága és megfigyelésének élessége adja meg. A nyelvészeket bizonyára sokáig fogja meg foglalkoztatni e munka, a mely tudományos irodalmunknak nem csekély gazdagodását jelenti. A két részből álló első kötet ára 6 korona.

Riccardo Acuto. Ez alatt a cím alatt terjedelmes regényes korrajz jelent meg egy az irodalomban eddig nem szerepelt írótól, Baumgartner Alajostól. A firenzei renaissance fénykorát rajzolja,

egy emberéletre terjedő korszakot s az egyes történelmi jelenetek közt az összekötő fonatát Riccardo Acutonak, angol eredetű, de elolvasodott tudósának élete folyása, sikerei s sikertelenségei, öröme és bánata, szerelme és csalódása adják meg. A szerzőt azonban a főalak regényénél jobban érdekli az őt környező gazdag, színes s változatos élet; sorra elvonultatja előttünk Firenze egész akkori társadalmát, kezdve Medici Cosimótól egész Savonarólig, a politikuskokat, bankárokat, condottieriket, művészeket, tudósokat, az utca népét és vásárt gyerekeket. Legrészletesebben a művészek dolgairól értesít; s tekintetben sokszor szinte csodáljuk apró részletekig menő ismereteinek gazdagságát, de egyttal el is fáradsunk a részletek e tömegében. Általában véve a munka korrajzi része csaknem agyonnyomja a szempiradalmi részt s ez az oka, hogy közben-közben kissé belefárad olvasásába különösen az, a ki nem érdeklődik annyira a renaissance-kori Firenze iránt s nem is tudja róla annyit, mint a szerző. Egyes részletei azonban, — pl. egy renaissance-kori csata leírása — irodalmi szempontból is értékes, jellemző s színes dolgok. Ezekben nyilvánuló írói tulajdonságaival s még inkább korrajzi jelességével megérdemli a munka a szélesebb körű figyelmet is; a ki elolvassa, sokat tanulhat belőle s e mellett nem egy helyet élvezetét is talál benne. A 360 lapra terjedő kötet Toldi Lajos budai könyvkereskedésében kapható öt koronáért.

Szigeti József emlékezete. Jeles színésznőről és színműíróról, Szigeti Józsefről az Akadémiában ez év tavaszán Berczik Árpád tartott emlékbeszédet, melyben a kortárs tárgyismeretével s a jóbarát kegyeletével adt rövid és mégis érdekes rajzot Szigeti József művészi és írói pályájáról és sikereiről. Ára a füzetnek 45 fillér.

Az 1900-iki népszámlálás statisztikai eredményeiről két újabb vasdos kötetet adott ki a központi statisztikai hivatal. Az egyik, a negyedik rész az ország népességének foglalkozásáról ad részletes képet, a másik, a hatodik rész pedig az ipar körébe tartozó tisztviselő és egyéb segédzsemetényzet munkáját és munkabérét állítja össze. Az előbbi kötet ára 12, az utóbbi 10 korona; kaphatók a statisztikai hivatal bizalmasosánál. Kilián Frigyes könyvkereskedésében Budapestben.

Gyakorlati egészségügy. Iskolai és magánorvosok egyaránt jól használható kis könyveket adtak ki e cím alatt dr. Ursányi Gyula orvos és Homor Lajos tanító. Rövid fejezetekbe osztva, világos, népszerű formában közli benne azokat az egészségügyi ismereteket, melyekre az embernek az élet mindenféle helyzetében szüksége van. A 124 lapra terjedő könyvecské Miskolcon jelent meg Lóvy József fia nyomdájában s 60 fillérért kapható.

A kisebbségi elvet valló többség. A mostani nagy politikai válság alatt támadt s többnyire igen hamar le is tűnt rópiratok özöne közt jelent meg Márk Márkus ily című füzet. Szerzője, kinek már egy sereg hasonló munkája jelent meg, gondolkodó, ötletes eszű politikai dilettáns, a ki elméletben nagyon könnyen elintézi a legnehezebb kérdéseket, melyek azonban a valóságban — sajnos — nagyon is soká elintézetlenek maradnak. A füzetke ára 60 fillér.

MI UJSÁG?

Szent István ünnepe. Augusztus 20-ikára a vidék már nem jön oly tömegekben Budapestre, hogy két-három napra az utcákon, nyilvános helyeken megváltoztassa ennek a városnak megszokott képét és felemás nyelvét. Az olesóbbá vált vasuti díjak mellett a Szent István-napi kedvezmények többé nem hatnak oly ingerlően. A budavári híres körmenetek is meglátszik a nyári meleg, mely a városból vizek partjára, erdők árnyékába, hegyek hűsége alá az embereket, különösen a reprezentáló előkelőségeket. Ezek közül manapság már csak azok veszik fel a nagy hőségben ugyancsak kényelmetlenül váló meleg díszmagyar ruhát, a kiket erre hivatalos állásuk elkerülhetetlenül kötelez. A kisebb forgalom mellett még így is a statisztika szerint körülbelül 45—50,000 idegen érkezett Szent Istvánra. Az egyházi szertartás már reggeli hét órakor kezdődött a királyi palotához tartozó István-kápolnában, a hol a Szent Jobbot őrzik. Csendes mise után innen a koronázó Mátyás-templomba viszik az ereklyét. Ilyenkor még csak kevesen vesznek részt a szertartásban s a menetben. Az érzsínsok, alabárdos koronázók s közös és honvéd katonák kísérték két oldalról a Szent Jobb kristály-szekrényét.

A Mátyás-templomban az egyházi beszédet az idén Tóth József szombathelyi püspöki titkár mondta. Még nem oly régen a templom előtti téren német beszédet mondtak. Ez már eltűnt és nem is érzí hiányát az újabb nemzedék. Radnai Farkas beszerzebányai püspök szolgált misét, melyre Vaszary Kolos hercegprímás is megérkezett. Mise alatt a templom előtt a katonaság háromszor adott sortűzet. Budavára ezalatt színlülig megtelt katonák, rendőrök alig birtak helyet nyitni a körmenetnek. A sok különböző egyesület zászlókkal jelenik meg. Minden polgári, politikai, katonai hatóság képviselői összegyűlnek. A papság a körmenet magyarragvóg brokát ruhában. Fehér és aranyos stüvegjei kiemelkednek a tömegből. Zsolozsma hangzik. Kato-

Gróf Batthyány Elemér a kistribünön.

Alakok a harmadik hely totalizátorj körül.

PILLANATFELVÉTELEK A BUDAPESTI LÓVERSENYTÉRRŐL. — Jalfy Gyula fényképe.

nai zenekar játszik. Az ősz hercegprímás szikár, magas alakja baldachin alatt kíséri a Szent Jobbot. Papok, templomi karok énekelnek. Maga a tömeg minél többet akarna látni. A góthikus kristályszekrényt a processzió beviszi a várkápolnába, ott a primás hálaadó isteni tisztületet tart. A szent ereklyét az oltárra teszik és egy hétig nézheti, a ki a királyi palota kápolnájába felfárad, a dícsőséges Jobbot, mely a magyar államot megalkotta s mely legendává vált.

A király a hadgyakorlatokon. Ischlben az agg király pihenőjét a mult hét kezdetén ismét meglátta a politika. Báró Fejérváry magyar miniszterelnök előterjesztése is elég súlyos lehetett, de ott volt Gautsch osztrák miniszterelnök, Kozel osztrák pénzügyminiszter s mind a három közös miniszter. Ezek hosszú magán kihallgatásban részesültek, majd közös miniszteri tanácskozásra gyűltek össze. A politika nagyon forrong, minél közelebb van szeptember 15-ike, annál jobban. A király az addig eltelt időben a hadgyakorlatokon fáradozik. Augusztus 26-ikán külön vonaton megy Tirolba, e tartomány déli részén, az olasz határnál, Romeno és Mezzo-Lombardo közt tartják a hadgyakorlatokat. Augusztus 30-ikán utazik vissza a király Ischlbe, ismét csak rövid pihenőre, mert szeptember 2-ikán délben a csehországi hadgyakorlatokra Steknába utazik. Itt marad szeptember 12-ikéig. A magyar országgyűlés szeptember 15-ikén nyílik meg. A mit tehát addig elintézhetőnek vélték, az már elintéztetett az ischli kihallgatásokon.

Rákóczi egyik generálisának hamvai. A danuzségi Erzsébet-templomban a minap emelték ki egy régi magyar tábornoknak, vajai Vay Ádámnak hamvait. A Vay-család ugyanis hazaszállította Magyarországra a hamvakat és itt temették el. Vay Ádám a család ifjabb bárói ágának volt a megalapítója. Születési éve ismeretlen, első szerepléséről 1679-ből van tudomásunk, mikor Thoköly táborában harcolt. Ettől fogva hosszabb ideig ingadozott az udvar és a felkelők között, míg végül teljesen II. Rákóczi Ferencz pártjára hajtott. Nagy szerepet játszott a Rákóczi szabadságharcában; a fejedelmé főmarsallja, Békés megye főispánja, a jászkunok kapitánya és Munkács parancsnoka lett. Híve maradt Rákóczinak még száműzetésében is. 1711-ben követte Lengyelországba és ott 1719-ben meghalt. Vagyonát I. Lipót elkoboztatta. Most a család hazahozta a hontalanul elhunyt szabadságharcos tetemét.

Magyarok egyházi szobrok. Az esztergomi bazilika előtt a napokban állították föl egy Máriaszobrot, a melyen Mária magyar nőnek van ábrázolva, magyar viseletben és fején Szent István koronájával. Magyarország patronájának ismerik régi egyházi énekeink is a boldogasszonyt, de a templomi, vagy plasztikai ábrázolásban ez kifejezésre nem jutott. Az utóbbi időben Roskovics Ignác, Vastagh György, Tury Gyula festettek oltárképeket, melyek a «magyarok Nagyasszonyát» nemzeti jelleggel tüntetik föl, ép úgy mint Rafael az olasz, Murillo a spanyol típusal. Az esztergomi magyar ruhás Mária Kiss György szobrász műve, és Póbr Antal kanonok, történetir, az Akadémia tagja rendelte meg. A művészet nemzeti érzését a vallás nem köti meg. Lehozhatja alakjait a nép, a közfelfogás, sőt a naivság körébe is, hogy közelből növelje az ihlet bensőségét. Pozsonyban, a dom hátsó oldalán üveg kápolna alatt őrzött és a XVIII. század első feléből származó Szent Márton szobra a legkedvesebb és legnevezetesebb ily művészi alkotások egyike, Donner Rafael szobrász naiv felfogású műve,

a ki a római vitéz katonát, a Pannóniában élt Szent Mártont mint magyar huszártisztet öntötte ólomba gyönyörű csoportozatban. Vallásos ábrázolásokban a közvetlenség hat legjobban s igazi művészek ép ebben válik erős eszközzé a naiv ábrázolás-mód.

Angol vendégek nálunk. Külföldről nem sokan látogatnak el Magyarországra. A németországi és főleg a bécsi lapokból úgy tudják, hogy Bécsben túl már Ázsia kezdődik, még pedig nem is turista-lélekre ható Ázsia, hanem ázsiai állapot. A Tátra azonban mégis csak elég tisztességes hírbe jutott, s évek óta a németek, százsok mind nagyobb számmal keresik föl, s mivel a természet pompája és változatosága mellett igen jó utakat, szép és kényelmes fogadókat és mindenféle uri társaságot találhatni, a Tátra meghozza a maga nyári vendégeit a messzeségekől is. Most egy angol társaság idöz ott. Shrubsole úr gyűjtötte össze és hozta el hozzánk, a hol ő személyes tapasztalatból tanulta becsilni nemcsak az ország szépségeit, hanem a magyarság lelkét is. Magyarországról sok felolvasást tartott Angliában, s ennek eredményei közé tartozik, hogy egy huszonkét tagból angol uri társaság jött körülnézni Magyarországon, magával hozva az angolok utazási szenvedélyét és hazánk iránt való érdeklődésüket. A társaság tagjai közt van lelkész, író, kereskedő, gyáros, vasuti igazgató s akad tán olyan is, a ki üzleti szempontból kíván körül nézgetni. A Tátrától tovább mennek s szeptember elején Budapestet látogatták meg. Augusztus 19-én érkeztek az angolok a nemcsak a természet ékességétől övezett Tátra-Lomniczra, a fényes nyaraló-telepre, mely évről-évre folytatja berendezését, hogy bármily igényeket kielégítsen. Szíves fogadást várta itt az angolokat. Azóta már megnézték a hármast Fűrédet, a Csorbatavat, a bécsi cséppk és a dobsinai jégbarlangot, stb. Találkoztak sok vendégszerető szívesseggel és meghívásokkal, melyeknek alig győznek megfelelni. A szép felső hegyvidékről jönnek Budapestre, s még innen is tovább tesznek kirándulásokat közép Európa legnagyobb Alföldjére. A látogatók vezetője Golonyá Jenő, a budapesti «Hungary» képes angol hetilap szerkesztője.

Egyetemi tanárok kinevezése. Öt egyetemi tanár kinevezését közölte a legutóbbi napokban a hivatalos lap.

A budapesti egyetemen a természet nyilvános rendes tanára dr. Grósz Emil lett, ki eddig a természeti kortán és módszeren nyilvános rendkívüli tanára volt, s hosszú ideig helyettesítette a katedrát Schulek Frigyes, kinek most utóda lett. A megyetemen az 6-kori építés tanszékére Nagy Virgil a kereskedelmi miniszterium műszaki tanácsosa, eddigi magántanár nevezették ki rendes tanárnak. A kolozsvári egyetem tanári karának újabb erői pedig dr. Makara Lajos eddigi magántanár s a fővárosi Margit-kórház rendelő sebészorvosa, néhai dr. Kovács József tanársegéde, mint a sebészet nyilvános rendes tanára; Somló Bódog, mint a jogbölcsészet és tételes nemzetközi jog nyilvános rendkívüli tanára, eddig nagyváradi jogakadémiai professzor és egyetemi magántanár, kit néhány év előtt sokat emlegettek abból az esetből, hogy egy nagyváradi tanártársra feljelentéssel állt ellene szabad szellemben tartott előadásaiért; dr. Navrátil Ákos kassai jogakadémiai rendes és budapesti tudomány-egyetemi magántanár mint a nemzetgazdaságtan és pénzügytan nyilvános rendkívüli tanára.

Egy jóltevő siremléke. A pápai református főiskolára hagyta vagyonát, mintegy százötven ezer

koronát a főiskola egykori tanára, Gondol Gábor nyugdíjas miniszteri tanácsos, kinek halálát a mult év karácsonyán ismeretlen gyilkos kéz okozta nyolcvan éves korában, a fehérmegyei Ivánésán. Ott temették el, s a dunántúli ref. egyház díszes emléket állítottatott sírjára. Ezt augusztus 20-ikán avatták föl kegyeletes ünneppilyességgel. Összegyűlt Ivánésán: Antal Gábor ref. püspök, Sárközy Aurél komáromi főispán, Huszár Ágost fehérmegyei alispán, több esperes, lelkész, tanár, a környék előkelősége. A templomban Csizmadia Lajos, a pápai ref. theológia igazgatója ismondott emlékbeszédet, a sirnál pedig Antal Gábor püspök beszéde mellett leplezték le a fekete gránit emléket. Ezek a sorok vannak beleésvé: «Gondol Gábor 1824—1904. A pápai evangélikus református főiskola volt tanára és jötevője áldott emlékének — a Dunántúli evangélikus református egyházkerület.»

Világ-kiállítások. Az 1900-iki párisi világtérítő ismételték a szentenciát, hogy ez az utolsó, de azért, néhány év múlva Saint-Louisban mégis rendeztek világtérítőt. Ott is fölhangzott, a választ magában foglaló kérdés: minek a világtérítő? De azért a jövő évben Anglia egyik gyarmatán, Új-Zealandban lesz világtérítő, Canterbury város Hagley-parkjában; 1906 novemberben nyitják meg és február végén zárják be. Oda Európából bizonyára kevesen mennek. Hat év múlva azonban itt lesz szomszédágunkban a római világtérítő. Legalább Róma nagyon kívánja, hogy 1911-ben az örökvárosban rendezendő világtérítéssel alkadjon meg negyvenes fordulóját annak, hogy az egyesült Olaszország fővárosa lett. Hístorai adatokkal bizonyítják, hogy 1911-ben félszázada telik le, hogy Szárdiniában kimondták, hogy az olasz szabadságharcot csak Rómában fog megállapodni. Az egyesült Olaszország fővárosában már többször foglalkoztak a világ-kiállítás gondolattal, mert azt az eredményt várják ettől, hogy a rendetlen és sok tekintetben elhanyagolt várost végre ellássák jó közevetelt s új szabályozás alá vessék. Mindezekre a kormányzat nincs költségek, egy világ-kiállítás reményében azonban a városrendezés megtörténhetnék, még ha utólag ráfizetnének is a kiállításra. Milánó városa öt-millió lírát tudott polgárai közti összegyűjteni a jövő esztendőben tartandó nemzetközi kiállításra. Ez a Szimplon-alagut megnyitásának ünnepére rendezik.

A Technikum Mittweida, mely egy állami felügyelet álló intézet és elektro- és gépészmérnököt, technikusokat és művésztöket képez ki, a tavalyi 36. iskolásvében 3610 látogatót számlált. Az intézettel kapcsolatos, körülbelül 3000 gm. fölterülethez kiterjedő gyári tanműhelyekben voltainak vétetek fel gyakorlati kiképzés céljából. A Technikum Mittweida a liposai szász-thüringiai kiállításon a legmagasabb kitüntetést, a kir. szász állami érmet kapta «a műszaki oktatás terén teljesített kiváló szolgálataiért».

HALÁLOZÁSOK.

RUVABÁZ HILÁRIÓN, ismert szerb történetir, a Gergeteg kolostor archimandritája, meghalt augusztus 22-ikén, 73 éves korában. Mitroviczán született, Bécsben végezte tanulmányait, Karlovczán theológiai tanár volt; 1886-ban verzezi püspökké választották, de e méltóságot visszautasította, mert nem akarta elfogadni a kormány föltételeit, hanem a Gergeteg kolostorba vonult, a hol történelmi tanulmányainak élt. Műveiben nem kevése a szerb túlzásoknak és önhittségeknek. A zágrabi dicselő és belgrádi szerb akadémiá tagjai közöztárszt.

BOGUTEREAU VILMOS ÁOST. hírneves francia festő meghalt La Rochelleben, 80 éves korában. Festményei közül több nagy hirre jutott, leginkább Mária-képei és egyéb vallásos tárgyú festményei. Az idealizáló felfogású és akadémikus előadású festészetnek volt igazi jeles képviselője, kinek beszéd az újabb művészeti áramlatok is meghagyták teljes értékében.

JULIUS OPPERT, német eredetű francia orientálista meghalt Párisban, 80 esztendő korában. Az ó-perza nyelvre és az ékirásokra vonatkozó kutatásai tették ismertté nevét a tudományos világban.

Elhunytak még a közelebbi napokban: GRÖFFY SÁNDOR, a pestvidéki törvénytudós nyug. elnöke, régi honvéd, a táblalőrő világba illő meleg érzésével, természetesen észével, az igazságszolgáltatásnak szigorú bírójá, 78 éves korában Parádán, s Budapestben temették el. — DR. GERVAY NÁNDOR kir. tanácsos, régi honvédfőhadnagy, tekintélyes pozsonyi család sarja, volt ügyvéd, a pozsonyi takarékpénztár elnöke, Fadrusz János szobrász kiképzését ő segítette elő; az ő kezdesére adták ki Ortvay Tivadar művét, Pozsony város történetét, 76 éves korában Pozsonyban. — GALANTHAI BALOGH ALAJOS földművelő, negyvenöt éves honvéddal, nagy, 79 éves korában Nótines községben. — DOLHAI és PETROVAI PETROVAY JÁNOS 48 as honvéddal, nagy, 80 éves korában Pozsonyban. — ÉNEKES GYULA kőműves, 48 ik évében Nyiregyházaán. — MAYER ANTAL nyug. postafőnök, 71 éves korában Nagyváradon. Debreczenben temették el. — SALAMON GÉZA nyug. honvédszázados, 67 éves korában Közégen. — KATZER HENRIK nyug. osztrák-magyar állami vasúti bányamérnök, 64 éves korában Budapestben. — FREISCHER LIPÓT nyug. államvasúti felügyelő, dr. Somló Bódognak, a kolozsvári egyetemre most kinevezett tanárnak édes atyja 68 éves korában, s holttestét Kolozsvárra temették el. — DR. RIKS MÓR kir. közjegyző, 61 éves korában Zsolnán. — VÁRADY DAVID, Czegléd város tisztelbeli tanácsnoka Budapestben, honnan holttestét Czeglédre vitték. — CSEKELVI KISS SOMA színész Lengyelországban. — DR. SCHÖNFELD MÓR orvos, 62-ik évében Gyöngyösön. — IFJ. CSIBA KÁROLY, a zalavári apátság uradalmi számtartója, 57 éves, Zalaapátiban. — MAROSY ÁRPÁD, nyug. fővárosi tisztviselő, 39 éves, Budapestben. — SCHÉNYI JÓZSEF pénzügyminiszteri szakmunkás, 35 éves, Budapestben. — IVANICS LAJOS ernyőgyáros és kereskedő, 79 éves Budapestben. — HANISZ IMRE a «Gyöngyösi Takarékpénztári Egyesület» vezérigazgatója Gyöngyösön.

ÓZV. KAÁLI HEGEDŰS JÓZSEFNE, szül. sellyei Tolnay Terézia, előbb Sántha Józsefné, 85 éves, Nagy-Károlyban. — FARKAS JÓZSEFNE szül. Papp Johanna Kecskeméten 75 éves korában. — ÓZV. BANYÁK KÁROLY, szül. Liszkay Beáta, 75 éves, Nagybányán. — MOLNÁR JÓZSEFNE, szül. Papp Kornélia, 24 éves, Mária-Radnán. — DR. DINER AKOSNÉ, szül. Pollák Lóri, budapesti kerületi rendőrkapitány neje, 52 éves, Budapestben. — ÓZV. REICH MÁRTONNÉ székely népi énekes korában Szikszón. — ID. GRÁF LŐRINCZNE, szül. Stupjár Eszter, Kolozsváron 57-ik esztendőjében. — ÓZV. LAJOS GYULÁNÉ, szül. Nyáregyházi Nyáry Ida, 53 éves, Budapestben. — ESZTERICHNER DÁVIDNÉ, szül. Csillag Karolina 61-dik évében, Hevescsányban. —

ACCIPÉ GUSZTÁVNE, szül. Hariger Mária Nagyváradon 78 éves korában. — BREIER IZIDORNE szül. Salamon Giza 24-ik évében, Déván.

Szerkesztői üzenetek

Cs. N. A madarak legnagyobb része éjjel vándorol. Csak a darvak, a buvárcsák, néhány sólyom- és még pár más faj szokott nappal vándorolni. Ez utóbbiak rendszeren vagy igen gyors röptűek, vagy erősek, úgy hogy kevésbé kell az ellenségektől tartaniok, míg a gyengébb madarak inkább a védelemmel bízható sötétséget választják nagy útjuk idejéül. Hogy milyen magasan repülnek a madarak, arra nézve a vélemények nagyon eltérnek. Egy léghajós, a ki már több ízben felszállott, azt mondja, hogy légi útjai alkalmával csak egyszer találkozott egy sassal 2700 méter magasságban, míg a golyák és véresék 900 méterrel felül ritkán emelkednek. A madár szárnyainak izomereje igen nagy, állítólag aránylag húszszor meghaladja az emberi kar erejét.

Szekeres Rózsika. Mese. Epen nem új tárgyat dolgozott fel légy, szentimentális hangon. — az effélének ma nem igen van már hatása, különösen, ha ily gyöngye technikával van megírva.

A vár. Az én dalom stb. Legjobb az első; ebben van bizonyos lendület, csak egy kissé túlságosan s túlságosan hosszant szónokol a sok szóval inkább eltakarja, mint kifejti az eszmét. A Uhlánd-fordítás elég sima, de érdemes-e Uhlándot most magyarra fordítani? A többi vers jelentéktelen.

Nem az fáj. Panaszokod. Nem kérek tőled. Mi a világ. Négy vers, — egyik se vers, csak üres ismétlése ezerszer hallott, közönséges dolgoknak.

A bánat. Napfényt. Élet. Élet stb. Azt a nagy örömet, sajnos, nem szerezhetjük meg, mert versei — helyesen gondolta — nem versenyezhetnek azokkal, a melyeket közölni szoktunk.

Egyhülés. Mit ér az, hogy átírted mind ezeket a fájalmakat, mikor nem tudja költőileg megírni? Nem az a fő, hogy mit érez, hanem hogy költő-e, a ki éri.

A tavaszhoz. A lányokhoz. Anyámhoz. (Ignotus). Erre a sok versre még azt se lehet mondani, hogy «ignotus fallit», — mert egyetlen egy sincs köztük, melyen a hozzá nem értő is első tekintetre észre ne venné, hogy nem ér semmit.

Mondások. Efficé aforizmákat nem szoktunk közölni. A végzetes viszontlatás. Ennek a versnek nincs semmi értelme, pedig erre még versben is van egy kis szükség.

A szerelem és az ész. Majdnem olvashatatlanul rhythmustalan s majdnem érthetetlenül zavaros, e mellett pedig naiv a végletekig. Ábránd. Látom a világot. Irodalmilag mivel ember munkái, de nem irodalmi s még kevésbé költői munkái. Az eszmék szétfoszladoznak bennük, nem bírnak tetten állni a verselés is gyakori zökkenőkkel vánszorog odább.

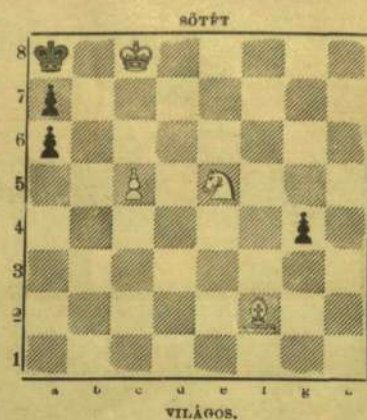
Egy úri lánykáról. A ligetek királynője. Válasz stb. Nem a saját hangján ír, versin különböző hatások érezhetők. A «Válasz» címűben van még valamelyes poézis, de tökéletlen formában.

A virágok boszúja. A Freilgrath-fordításban van egy s más jobb tulajdonság, egészen véve azonban nem áll irodalmi színvonalon. Egyébiránt maga az eredeti is meglehetősen elavult már.

Szeged K. L. Nagy Miklós jelenleg nincs Budapestben. Lakása az addigi: Kaplony-utca 9. sz.

SAKKJÁTÉK.

2447 számú feladvány. Schumer J.-tól.

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

A 2433. számú feladvány megfejtése Herland S.-tól

Table with chess solutions for problem 2433, including moves like Kb1-b2, Fc5-d4, etc.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Csomgorban: Németh Péter. — Bakony-Szentlászlón: Szabó J. — Fákerten: Kintzig R. — Kecskeméten: Balogh Dénes. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A 31-dik számban megjelent képtalány megfejtése: Száraz kút a gégem csapja. — Sütő a szomszomság napja.

Felolós szerkesztő: Holtsy Pál.

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Salvator Lithion-forrás. Természetes vasmentes lithion-forrás. Kifejezetten hatásos vese-, hólyag-, rheuma- és köszvénybántalmaknál.

PARÁDI ARSEN vízben. Vastartalommal olyan kincstár van, mely minden eddigi arsénos vízénél (Roncoigno Levico) hatásosabb, könnyebben emészthető s manapság már, minthogy legelőkelőbb orvosi tekintélyeink felkarolják s a fogyasztók egész serege dicsei hatásait, hazánkban csaknem kizárólagos keresletnek örvend.

GERŐ ADOLF. fős. ndv. szállító ortop. cipész-mest. Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4. Ajánlja készítményeit 10592 fájós lábakra. Specialista anatóm. mód szerint kidolgozott gyermekcipőkben.

Hogy karcsuvá lehessünk. A náliki, hogy szépségálmunk ártilmára volna, hasonlít a „PILULES APOLLO“ melyek tengeri növények alapján vannak előállítva és betűbeírású gyógyszeres rövid idő alatt csaltatlatlanul elhajtó tulajdonság embonponit és hátsóját a körvonalozást gyöngyösként mind a két nemnél. Ez a tilka minden elegáns hölgynek, ki nyugdán és fiatalos alakját meg akarja őrizni. Egy fiason ára utasításal K 6-45 bérmentve, utasításal K 6-75 J. Ratió, gyógyszer, 5 Passage Verdout, Paris (IX). — Baktár Ausztria-Magyarország részére Budapest Török Utca, gyógyszerész, Király-utca 12. 11019

SUNLIGHT SZAPPAN. egyszerűsíti és megkönnyíti a ruha mosását, anélkül, hogy a szövésben kárt tenne. Idő, munka és pénz dolgában háromszoros megtakarítás. Mindenütt kapható; Beszerzési források jegyzékével, ingyen mintával együtt kívánásra a helyi képviselő: DIAMANT B. N., VI Király utca 98b szolgál.

Rohitsch-Sauerbrunn. Stajersországi. Vasut, posta- és tavoró. Prospektus ingyen.

Világhírű gyógyhely gyomor-, bél-, máj- és vesebajok, idült székrekedés, aranyér, epék, elhízás, cukorbetegség, köszvény, torok-, gége- és légzőszervi betegségek. «Tempel»- és «Styria»-fürés a Karlsbad és Marienbad forrásainak egyenértékűei. Nagy gyógyfürdő, inhalatorium, pneumatikus készülék, vill. masszázs. Ásványvíz, szénsav-, sós- és fenyőfürdők, forró lég- és gőzfürdők, hegyek közepette. Etenyben gazdag, teljesen pormentes levegő. Modern konyeum, elegáns hotelek és villák. Élénk társasélet, mindenféle sport, kirándulások.

HERCULES. Kitünő asztali ital. maláta-tápsör különlegesség. Orvosok és tanárok sikerrel alkalmazzák soványok, gyengélkedők, lábadozók, vérszegények, étvágytalankok, álmatlanok, idegesség, tüdőbetegnekél gyógytápszerűl.

BALASSA FÉLE UGORKATEJ. Szép, szebb, legszebb. lesz mindenki, mert 2-3-szori bekenés után eltűnik az arczból pattanás, kiütés, szeplő, májfolt, sötét ráncok is a valódi angol használatá által. Teljesen ártalmatlan és a kéz-, nyak-, váll-, arczbort biztosan fehérré, üdév, finommá varázsolja 1 üveg ára 2 kor. Ehhez ugorkaszappan 1 kor., puder 1.20 kor, ugorka-eréme 2 kor. Kaphatók a gyógyszerárakban. Csak Balassa-féle a valódi! Balassa Kornél gyógyszerár Budapest, Erzsébetfalva.

MELANOGENE. Földes Kelemen gyógyszer. Arad. Budapesti forrást: Török József gyógyszer. Király-u. 12 és Andrássy-út 29. Kapható minden gyógyszerárban.

Hogy ESZMÉNYI KEBELT előhessen, használja ön a Pilules orientales-t, melyek rövid idő alatt a kiálló nyak- és vállcsontokat eltüntetik, a kebeli fejlesztést, erősítik és ismét helyreállítják, a dereknak pedig állandóan kezes embonponit adnak, a náliki, hogy a derekát megmagyob itának.

LEÁNYOK SZÁMÁRA ifjúsági iratok. Róza története. A serdülő leányok számára. Irta Fayné Hentaller Mária. Számos képpel. Diszkötésben 4 kor. Fehér róza és egyéb történetek nagyobb leányok számára. Irta Mauksch Kornélia. Mikszságtól elvesztette vagy azt soha sem bírta. Körülbelül kéthavi könnyű kezelés. Egy doboz ára utasításal K 6.45, bérmentve, utasításal K 6.75.

Ha őszül a haja „STELLA“-HAJVIZET, mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti színét adja vissza. Uvegje 2 K. ZOLTÁN BELA gyógyszerárban, Budapest, V/49, Szabadtság-tér, Sótátor-utca sarkán. 11136

Kocsi-gyártás. Budapesti kovács- és kocsigyártóipartestület védnöksége alatt álló Kocsi Árucarnok-Szövetkezet, Budapest, VII., Kerepesi-út 72. Ajánl mindennemű hintókocsit.

Leányévek. Elbeszélések felnőttebb leányok számára. Irta Fayné Hentaller Mária. Számos képpel. Diszkes kötésben 4 kor. 80 f. Szöcske kisasszony. Regény fiatal leányok számára. Irta Tóth Sándor. Diszkötésben 4 kor. 20 f. Fekete Kató és más elbeszélések. Irta Fayné Hentaller Mária. Számos képpel. Diszkötésben 5 kor. Erdély nagyszonyja. Krónikás történetek magyar leányok számára. Irta Tóth Sándor. Patak László rajzaival. Szinyomatu kötésben 4 kor. 80 f. Egy rút kis leány Irta Büttner Lina. Goró L. rajzaival. Diszkötésben 5 kor. Futri Kata. Elbeszélés. Helm után átdolgozta Gaal Mózses. Neogrady Antal 34 rajzával. Diszkötésben 5 kor. 20 f. Szent Erzsébet élete. Erzsébet magyarországi hercegnő élete. Irta Lázár Gyula. Illusztrálva. Diszkes kötésben 2 K 40 f. Kaphatók könyvkereskedésben (Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál Budapest, VI., Andrássy-út 21. szám és minden könyvkereskedésben.

FEJFÁJÁS ELLEN ANTIDOD. FELPERCZ ALÁTY HAT. KAPHATÓ MINDEN GYÓGYSZERTÁRBAN!

SICULIA artézia gyógyforrás. bicarbonátokban és konyhasóban a konyhasós legújabban természetes alkalkikus sós savanyú víz. Szikla rétegen átfurrt artézia forrás. Páratlan, étvágygerjesztő és nyújtató. A gyomorégést azonnal megszünteti. Koranyi, Kötly, Bigler, Vámosy, Hirschler, Irmal, Onodi, Tausk, Polatsek budapesti egyetemi tanárok és specializáltak gége-, légzős-, tüdő-, gyomor-, bél-, vese-, máj- és hólyagbántalmaknál a málnási „SICULIA“ gyógyforrás természetes alkalkikus sós savanyúvizet minőségi eddig ismert savanyúviznél jobbnak minősítették. Kézelt tulajdonságai: SICULIA r. t. Málnás-fürdő (Háromszék m. j.). Forrástár Budapestben LUX MIHÁLY drogéria-üzlete IV., Múzeum-körút 7. Telefon 672. Azonkivül kapható minden gyógyszerárban drogéria- és fűszerkereskedésben és minden minden nagyobb városban. Tessék a „Siculia“ névre figyelni.

KWIZDA FERENCZ JÁNOS. kerületi gyógyszerész Korneuburgban, Bécs mellett. KWIZDA-féle Restitutions-fluid. csás. és kir. szabadalmazott meoróvíz lovak számára. Egy üveg ára 2 kor. 80 fill. 40 év óta az udvari istállóban, a kastonag és magánok nagyobb istállókban használatban van nagyobb elő- és utóerősítől, inak meoróvízénél stb. az időmunkát kiváló munkára képesíti lovakat. 11087 Kwizda-féle Restitutions-fluid csak a mellékelt vadjeggyel valódi. Képes árjegyzékekkel ingyen és bérmentve. Forrástár: Török József gyógyszer. Budapest, Király-u. 12., Andrássy-út 26.

Amputáltak! A Keleti-féle műlábak és műkezek a legjobbak és legrövidebbek! A onok megbeszélése ki van zárva! Elegáns és könnyű járás! Több évi jótállás!!! Keleti J. orthopediai műintézete jótállás és legelőkelőbb gyári árak mellett készít: Műlábakat és műkezeket a legelőkelőbb techn. kivitelben. Ferdenőttek részére műtűzőket, egyenestartók, járó és lángepéket stb. a chirurgia legmodernebb elvei szerint. Kévesbő vagyonosnak nagy árendéreményben részeseünek Betegtől kocsik rokkantak és lábadozók számára gyári árak mellett, nagy választékban! Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve küld KELETI J. orvosi műszergyár Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 17. szám. Vértés-téle sóborszesz Minden házban szükséges. 10591

TAKARÉKOSKODNI

MAGGI kitüntetései: 5 nagydíj, 32 aranyérem, 6 díszoklevél, 7 tiszteletdíj. Hatszor versenyen kívül, többi között az 1889. és 1900-iki párisi világiállításon (Maggi Gyula bírálótag).

10615

Világhírű kitüntetéssel oltóanyag Quargli.

Az első olmitai gépjármű sajtóvár, mely 1889. évben alapított, ajánl saját gyártmányából egy postai küldeményt bérmentve és utánvételt 3 K 70 fillért. Nagyobb megrendéseknél a legolcsóbb árak.

JOSEF MEIXNER, Oltóanyag, Bahnhof, 10621

11148

Vezérszó: Minden darab szappan a SCHICHT névvel, tiszta és ment káros alkatrészeketől.
Jótállás: 25,000 koronát fizet a Schicht György cég Auszgiában bárkinek, a ki bebizonyítja, hogy szappana a «Schicht» névvel valamely káros keveréket tartalmaz.

Schicht-szappan!

(„Szarvas“ vagy „Kulcs“-szappan.)

Megtakarít pénzt, időt és fáradságot. A ruhát kiméli és megóvja.

Mindennemű ruha és mosási módszer részére a legjobb és legolcsóbb. Hófehér ruhát ad. A színeket emeli, fénylővé és világossá teszi.

A vásárlásnál különösen ügyeljünk arra, hogy minden darab szappan «Schicht» névvel és a «Szarvas» v. «Kulcs» védjeggyel legyen ellátva.

Rozsnyai Máttyás chininezukorkája iztelen chininből.

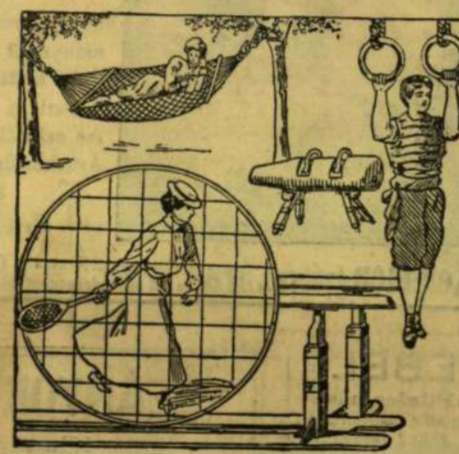
Legjobb szer lár, váltólár, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserű chinint bevenni nem képesek. Többszörösen kitüntetve, 1889-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fiúmei vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.

Törvényesen védve. Valódi, ha minden egyes piros csomagolópapíron Rozsnyai Máttyás névalírása olvasható. Utánzatoktól óvakodjunk.

Főraktár: Budapesten TÖRÖK JÓZSEF gyógyszer-tárban, valamint minden gyógyszer-tárban. 10625

Továbbá a készítőnél: Rozsnyay Máttyás gyógyszer-tárban. Árad, Szabadság-tér.

Alapítástól 1878. Telefon 15-56.

Tornaeszköz,

valód angol tennis játék, függő-ág, háló, tekejáték, zsák, ponyva és fehér kenderkötél legolcsóbb megbízható beszerzési forrása

Seffer Antal

sporteszközök és kötélgyártó-telepe Budapest, IV., Károly-utca, boltsz. 42. (Központi városrész épülete.) Képes árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. 10699

OLDSMOBILES

a lehető legjobb a hasonló áru automobilon között.

8 lóerős utazó kocsik.

A 8 lóerős utazó kocsik nagy erővel és gyorsasággal halad hegyen, völgyön és homokos utakon. Kormánykerék, külön ülés, az összes géprészek könnyen hozzáférhetők. Erős, tartós és olcsó. 8 lóerős könnyű kocsik, 8 lóerős utazó kocsik, 10 lóerős családi kocsik, 20 lóerős 2 cillinderes családi utazó kocsik, 10 és 16 lóerős csomagszállító kocsik, 11 személyes omnibusz. Mielőtt automobilt vásárolna, kérjen tőlünk katalógust.

OLDS MOTOR WORKS

Detroit, Michigan. 11054b
Schreher Gusztáv és Társai
Budapest IV., Eskü-ut 6. (15-13.)
Garage: VI., Gyár-u. 31. (21-69.)

MATTONI-FÉLE GIESSHUBLER SZÁMÉSZETES SAVANYÓ-KUT

5 frtért

szétküld utánvét mellett az Orsz. Postóáruház Budapest, Rottenbiller-u. 4B. 1. emelet. egy férfülőnyre 3 méter finom fekete, sötétkék, szürke vagy barna angol gyapjusszövetet.

Sztraka-féle Tannin-Csokoládé kitűnő hatású kis gyermekek és felnőttek hasmenése ellen. 1 drb. 40 fill. Kapható minden gyógyszer-tárban.

KNUTH KÁROLY

mérnök és gyáros 10669
Os. és kir. fensége József főherceg udv. szállítója.
Gyár és iroda:
Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.
Központi víz-, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb.
Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek

Férfülőny

divatos szabással, gyapjusszövetből készült mértékű után-ínom kivételben 25 kor-ért LICHTMANN SÁNDOR szabómester. 11090b Budapest, Rottenbiller-u. 4B. 1. emelet. Vidékre minták bérmentve.

Igazi urinó

arcának, keblének, kezének alapos ápolására használja mindig a világhírű, 1886-ik év óta törvényileg védett Krieger-féle

CRÈME DE MARGUERITET. Kérjen mindig határozottan Krieger-féle. Eredeti nagy tégely 4 kor. Próbátégely 1 kor. KRIEGER GYÖRGY gyógyszer-tár Budapest, VIII., Kálvin-tér. 10670

Serravallo

CHINA-BOR VASSAL
erősítő szer gyengélkedők, vérszegények és lábadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősítő és vérjavító szer. 10652
Külföldi. Több mint 3500 orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
Vásárolható a gyógyszer-tárakban filléres üvegekben 4 K 2.60, egész literes üvegekben 4 K 4.80.

VASÁRNAPI UJSÁG

36. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, SZEPTEMBER 3.

Szerkesztési iroda: IV. Kaplony-utca 9. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «Világhírlök»-vel negyedévenként 80 fillérel több. Külföldi előfizetésekre a postallal meghatározott viteldíj is eszandó.

A NEMZETKÖZI BÖRTÖNÜGYI KONGRESSZUS.

TANÁCSKOZÁSRA gyűltek össze Budapesten a börtönügy mindenféle nemzetekből való tudós szakemberei. Ezúttal a hetedik évi kongresszusukat tartják, s a tárgy, melylyel foglalkoznak, annyira fontos, a külföldről idesereglett tudósok közt oly kitűnőségei vannak a tudománynak, hogy jelentős művelődési eseménynek kell tekinteni gyülekezetüket. A mai társadalom egyik legégetőbb kérdése a börtönügy s mindaz, a mi vele kapcsolatban áll s a róla folyó tanácskozások, ha első sorban a szak-

emberek figyelmére számítanak is, megérdemlik minden művelt ember érdeklődését. Az újabb kor büntető igazságszolgáltatása legalább eszméileg nem a bűn megtorlására, hanem az emberi társadalom védelmére és a bűnös megjavítására törekszik. Ehez képest igyekszik rendezni a büntetés végrehajtásának legáltalánosabb eszközét, a börtönt, vagy jogász nyelven szólva: a letartóztatási intézetet. Az, a kit az ítélet megfoszt, szabadságtól, nincs kiközösítve az állami oltalomból. Sőt mondhatjuk, fokozott éberség irányul feléje. Az államhatalom a felvilágosultság eszközeivel

igyekszik erkölcsi kórosságát gyógyítani, s gyakorlatilag is oly irányba terelni, hogy megszabadulván a rabságból, kenyérkereseti eszközök birtokában legyen. Az elitelt felegyenez, akár javító-intézetbe internált fiatalkori bűnös, akár megrögzött gonosztevő, kell, hogy dolgozzék és ipari mesterséget tanuljon. Ez a vezérlő gondolata az újabb kor börtönügyének, melynek művelői között ott találjuk a kor legkiválóbb elméit. Maga a börtön megszabadult minden borzalmas mellékizétől, s ha berendezésének akár építészeti, akár egészségügyi részét tekintjük, nem egyéb, mint óriási

A MUNKÁCSI VÁR.